

Myndigheternas arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter

– stöd, samordning och uppföljning

DATUM
2021-09-16
ERT DATUM
2021-01-21

DIARIENR
2021/11-5
ER BETECKNING
A2021/00141

Regeringen
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Uppdrag till Statskontoret om samordning, uppföljning och stöd inom ramen för regeringens arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter

Regeringen gav den 21 januari 2021 Statskontoret i uppdrag att analysera och föreslå lämplig organisation för samordning och uppföljning inom ramen för regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, och handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. I uppdraget har även ingått att analysera vilket stöd de hbtqi-strategiska myndigheterna behöver i sitt arbete med att integrera ett hbtqi-perspektiv i verksamheten.

Statskontoret överlämnar härmed rapporten *Myndigheternas arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter – stöd, samordning och uppföljning (2021:13)*.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Biträdande utredningschef Hanna André och utredare Nadja Bogestam, Lena Sandström och Pia Brundin, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Pia Brundin

Innehåll

	Sammanfattning	7
1	Inledning	11
1.1	Uppdraget till Statskontoret	11
1.2	Genomförandet av uppdraget	14
1.3	Begreppet hbtqi	18
1.4	Disposition	18
2	Slutsatser och förslag	19
2.1	Statskontorets samlade bedömning	19
2.2	En myndighet bör ges ett samlat ansvar för stöd, samordning och uppföljning	20
2.3	Folkhälsomyndigheten bör ges uppdraget som stödjande funktion	24
2.4	Uppskattning av kostnaderna för förslagen	26
2.5	Regeringen behöver styra hbtqi-arbetet tydligare	28
3	Regeringens styrning för att säkerställa hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter	31
3.1	Sammanfattande iakttagelser	31
3.2	Regeringen antog en strategi för att säkerställa hbt-personers lika rättigheter och möjligheter 2013	32
3.3	Under 2021 kompletterade regeringen strategin med en handlingsplan	33
3.4	Fler myndigheter ska arbeta med hbtqi-frågan – för vissa finns uppgiften i instruktionen	34
3.5	Regeringens dialog med myndigheter och det civila samhället är viktig	40
3.6	Regeringens styrning av hbtqi-arbetet behöver bli tydligare	42
4	Genomförandet av hbtqi-arbetet på myndighetsnivå	43
4.1	Sammanfattande iakttagelser	43
4.2	Myndigheterna har integrerat hbtqi-arbetet i sina verksamheter, om än på olika sätt	44
4.3	Vissa myndigheter har svårt att integrera hbtqi-perspektivet i relevanta delar av sin verksamhet	45
4.4	Myndigheternas arbete är sårbart	48

4.5	Myndigheterna behöver nya arbetssätt och mer kunskap och kompetens	48
4.6	Uppföljningen bidrar inte till ett resultatnriktat och långsiktigt arbete	51
5	Samordningen av hbtqi-arbetet	55
5.1	Sammanfattande iakttagelser	55
5.2	Arbetet i nätverket har bromsats av rotationen i ordföranderollen	56
5.3	Permanent ansvar för samordningen kan göra nätverket mer strategiskt och effektivt	61
6	Statskontorets överväganden samt uppskattning av kostnader	65
6.1	Statskontoret föreslår att Folkhälsomyndigheten får uppdraget som stödjande funktion	65
6.2	En alternativ kandidat till uppdraget är Forum för levande historia	66
6.3	Övriga aktörer som Statskontoret övervägt för ett stödjande uppdrag	69
6.4	Statskontorets uppskattning av kostnaderna för förslagen	75
6.5	Underlag för uppskattning av kostnaderna	76
	Referenser	81

Bilagor

1	Regeringsuppdraget	87
2	Fokusområden och myndigheternas arbete	93

Sammanfattning

Regeringen fastställde 2013 en strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. I januari 2021 kompletterade regeringen strategin med en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Regeringen har fastställt åtta så kallade fokusområden med frågor som är särskilt prioriterade att arbeta med, och utsett 11 strategiska myndigheter som har särskilt ansvar för att integrera ett hbtqi-perspektiv i relevanta delar av sin verksamhet.

Statskontoret har fått i uppdrag av regeringen att analysera och föreslå en långsiktigt hållbar organisation för samordning och uppföljning av myndigheternas arbete med hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. I uppdraget har ingått att lämna förslag på hur en stödjande funktion kan organiseras och att föreslå en lämplig aktör för uppdraget. Statskontoret ska även göra en översiktlig uppskattning av kostnaderna för förslagets genomförande.

Statskontorets samlade bedömning är att det finns ett behov av stöd, samordning och en utvecklad uppföljning av de hbtqi-strategiska myndigheternas arbete med att genomföra regeringens strategi och handlingsplan. Vår analys visar att myndigheterna har kommit olika långt i sitt hbtqi-arbete, och att det återstår en del arbete för att regeringens strategi och handlingsplan ska kunna realiseras. Myndigheterna redovisar sitt arbete var för sig, men det saknas en samlad bild av det arbete som genomförs och dess resultat. Detta försvårar för regeringen att följa och styra arbetet med hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

En myndighet bör ges ett samlat ansvar för stöd, samordning och uppföljning

Statskontoret bedömer att det är mest effektivt och ändamålsenligt att regeringen uppdrar åt en myndighet att samlat tillgodose de behov av stöd,

samordning och uppföljning som vi har kunnat påvisa. En uppdelning av ansvaret på flera aktörer riskerar att bli mindre effektivt. En stödjande funktion som även ansvarar för att samordna och följa upp myndigheternas arbete har förutsättningar att bidra till en större stabilitet och långsiktighet i myndigheternas arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

I dagsläget saknas en övergripande och samlad bild av resultatet av de strategiska myndigheternas hbtqi-arbete. Dessutom är den uppföljning som sker i dag främst inriktad på att redovisa insatser, snarare än resultat och effekter. Antalet fokusområden och strategiska myndigheter har också ökat under senare år. Sammantaget innebär detta att det finns ett behov av att myndigheternas arbete följs upp och rapporteras på ett mer samlat och strukturerat sätt. En bättre uppföljning skulle göra det tydligare hur arbetet med att genomföra strategin och handlingsplanen framskrider, och på vilka sätt regeringen behöver utveckla sin styrning.

De hbtqi-strategiska myndigheterna träffas i ett nätverk fyra gånger per år. Nätverket är uppskattat bland myndigheterna, men vår analys visar att det skulle behövas en fastare form för arbetet, då det roterande ordförandeskapet medför en bristande kontinuitet.

Folkhälsomyndigheten bör ges uppdraget som stödjande funktion

Statskontoret har identifierat ett antal myndigheter och andra aktörer som kan vara aktuella för att få uppdraget som stödjande funktion. Vid en sammanvägd bedömning anser vi att Folkhälsomyndigheten bör ges uppdraget som stödjande funktion. Som alternativ föreslår vi Forum för levande historia.

Båda myndigheterna har god sakkunskap inom hbtqi-området, och har erfarenhet av att ge stöd till och samordna andra myndigheter som arbetar med tvärsektorielt strategiarbete. I båda myndigheterna finns också ett stöd och engagemang för uppdraget att fungera som stödjande funktion för hbtqi-frågorna.

Statskontoret föreslår Folkhälsomyndigheten som huvudkandidat bland annat eftersom hälsofrågorna sedan tidigare har varit prioriterade inom

regeringens strategi och arbete inom hbtqi-området. Folkhälso-myndigheten har haft uppdraget som hbtqi-strategisk myndighet sedan strategin inrättades, och vi kan konstatera att uppdraget som stödjande funktion överensstämmer väl med myndighetens instruktionsenliga uppdrag. I instruktionen framgår att Folkhälsomyndigheten inom sitt verksamhetsområde ska ha ett samlat ansvar för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Statskontorets förslag motsvarar även den bedömning som vi gjorde i vår utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2016.¹

Kostnaderna för förslagen

Statskontoret har uppskattat att den årliga kostnaden för stödfunktionen uppgår till 2,9 miljoner kronor under de tre första åren. Uppskattningen avser kostnaden för dels två årsarbetskrafter, dels medel för att bygga upp verksamheten och för att genomföra specifika åtgärder för att stödja de strategiska myndigheterna att utveckla hbtqi-arbetet.

Regeringen behöver utveckla styrningen

Regeringens styrning av arbetet med strategin och handlingsplanen behöver utgå från en tydlig ansvarsfördelning och tydliga uppgifter till myndigheterna. Likaså behöver regeringen tydliggöra vad som bör ingå i myndigheternas uppföljning och rapportering av hbtqi-arbetet, och återkoppla till myndigheterna när det gäller de resultat som har uppnåtts.

Vissa myndigheter har tagit fram egna mål för arbetet. Statskontoret anser att de strategiska myndigheter som inte redan har gjort det bör få i uppdrag att ta fram och föreslå mål för att integrera hbtqi-perspektivet i sin verksamhet.

Ett antal hbtqi-strategiska myndigheter saknar ett instruktionsenligt uppdrag att integrera hbtqi-perspektivet i verksamheten. Att vara hbtqi-

---

¹ Statskontoret (2016:31). *Utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

strategisk myndighet är ett långsiktigt uppdrag. Därför bör också uppgiften anges i instruktionen för samtliga strategiska myndigheter.

Den nya stödfunktionen bör utvärderas

Statskontoret föreslår att den nya stödfunktionen utvärderas, och att detta genomförs tre år efter att funktionen inrättats.

Statskontoret föreslår även att regeringen vid utvärderingen tar ett samlat grepp om innehållet i strategin och handlingsplanen, och analyserar hur genomförandet av arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter fungerar. Ett sådant underlag kan ligga till grund för att utveckla det fortsatta arbetet.

1 Inledning

I december 2013 fastställde regeringen en strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. I strategin pekar regeringen bland annat ut ett antal fokusområden, som regeringen bedömer är särskilt viktiga för arbetet.

I januari 2021 kompletterade regeringen strategin med en handlingsplan för att kraftsamla arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter med konkreta åtgärder för perioden 2020–2023. Strategin och handlingsplanen utgör grunden för det fortsatta arbetet inom området.

Regeringen har utsett 11 strategiska myndigheter som har ett särskilt ansvar för att integrera och lyfta fram hbtqi-perspektivet i sin verksamhet. Regeringens avsikt med att utse strategiska myndigheter är att stärka deras förutsättningar för att bedriva ett långsiktigt och kontinuerligt arbete för att främja hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

1.1 Uppdraget till Statskontoret

I Statskontorets uppdrag har ingått att analysera och föreslå en lämplig organisation för att samordna och följa upp de strategiska myndigheternas arbete inom ramen för regeringens strategi och handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Vidare har Statskontoret haft i uppdrag att analysera vilket stöd de hbtqi-strategiska myndigheterna behöver i sitt arbete med att integrera ett hbtqi-perspektiv i sin verksamhet. Syftet är att skapa en mer effektiv och ändamålsenlig modell för att samordna aktörerna inom området, följa upp deras verksamhet och ge dem det stöd som de behöver för detta.

Enligt uppdraget ska Statskontoret

- Lämna förslag på en långsiktigt hållbar organisation för samordning och uppföljning inom området.

- Lämna förslag på hur en stödjande funktion kan organiseras och lämplig aktör för uppdraget.
- Göra en översiktlig uppskattning av kostnaderna för förslagets genomförande.

I uppdraget har även ingått att hämta in synpunkter från de 11 hbtqi-strategiska myndigheterna.

1.1.1 Statskontoret utvärderade regeringens strategi 2016

Statskontoret utvärderade på regeringens uppdrag strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2016.²

Statskontorets samlade bedömning var att strategins struktur, med prioriterade fokusområden och tillhörande strategiska myndigheter samt de genomförda insatserna, hade bidragit till att nå strategins övergripande mål. Statskontoret konstaterade samtidigt att arbetet kunde bli mer effektivt med bättre styrning och samordning av strategin och att de strategiska myndigheterna behövde tydligare roller och ansvar.

I utvärderingen av strategin föreslog Statskontoret bland annat att en myndighet skulle ges ett särskilt ansvar att samordna arbetet med strategin. Statskontoret föreslog att den samordnande myndigheten skulle få i uppdrag att förbättra uppföljningen av arbetet, liksom att sammanställa och presentera information och kunskap på området, i samverkan med relevanta aktörer. Statskontoret föreslog att Folkhälsomyndigheten skulle ansvara för en sådan uppgift, dels för att hbtq-personers sämre hälsa särskilt lyfts fram i strategin, dels för att Folkhälsomyndigheten sedan tidigare haft i uppgift att följa hälsoläget i befolkningen. Dessutom har myndigheten ett samordningsuppdrag för det nationella arbetet att förebygga självmord.

---

² Statskontoret. (2016:31). *Utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter avsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck*.

Statskontoret föreslog även att regeringen skulle utse fler myndigheter till strategiska myndigheter i arbetet med strategin.

1.1.2 En utredning föreslog 2017 effektivare styrning

En utredning som haft uppdraget att kartlägga transpersoners villkor och situation i samhället överlämnade sitt betänkande till regeringen i november 2017.³ En central slutsats där var att arbetet med att förbättra transpersoners levnadsvillkor måste stärkas, genom bland annat tydligare ansvar och uppdrag till myndigheter.

Utredningen lade fram flera förslag till hur regeringens styrning inom hbtqi-området kunde bli bättre. Bland annat föreslog utredningen att regeringen borde ta fram en handlingsplan för att stärka hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Utredningen föreslog också att fler myndigheter borde utses till strategiska myndigheter i detta arbete, vilket även Statskontoret hade föreslagit i utvärderingen.

Utredningen ansåg även, i likhet med Statskontorets utvärdering, att en aktör skulle ges ett permanent uppdrag att samordna och stödja aktörer på området för att dessa ska kunna bedriva arbetet så effektivt som möjligt. Utredningen föreslog att, den vid tidpunkten ännu inte inrättade, Jämställdhetsmyndigheten skulle få detta uppdrag. De skäl för förslaget som utredningen pekade på var bland annat att Jämställdhetsmyndigheten skulle få ett brett fokus på olika politikområden som berörs i arbetet för hbtqi-personers rättigheter, och att det skulle gå att uppnå goda synergieffekter såväl i arbetet för jämställdhet som i arbetet för hbtqi-personers rättigheter.

1.1.3 Förändrade förutsättningar ligger till grund för det nya uppdraget till Statskontoret

Sedan Statskontoret och utredningen lämnade sina förslag har antalet hbtqi-strategiska myndigheter fördubblats, och fler fokusområden har tillkommit. Dessutom har Jämställdhetsmyndigheten inrättats. Mot denna bakgrund skriver regeringen i handlingsplanen att det finns skäl att hämta

---

³ SOU 2017:92. *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor.*

in kompletterande underlag. Det gäller främst frågan om samordning, uppföljning och stöd för regeringens arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Detta ligger till grund för det uppdrag som Statskontoret fått.

1.2 Genomförandet av uppdraget

Statskontoret lämnar i denna rapport ett antal förslag på hur samordning, uppföljning och stöd kan organiseras och utformas för att de strategiska myndigheternas arbete ska bli så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Nedan beskriver vi hur vi har genomfört uppdraget.

1.2.1 Statskontoret har analyserat de strategiska myndigheternas behov av samordning, uppföljning och stöd

Vi har analyserat myndigheternas behov av samordning, uppföljning och stöd och hur dessa behov sett ut i nationella strategier på liknande områden. Vår analys utgör underlag för våra förslag om hur arbetet kan utvecklas för att stödja myndigheternas fortsatta hbtqi-arbete.

Analys av myndigheternas hbtqi-arbete

Flera av de strategiska myndigheterna bedriver verksamhet som berör överlappande fokusområden, och regeringens avsikt är därför att samtliga myndigheter ska utgöra en samlad kraft för att genomföra strategin. Därmed kan myndigheterna behöva samordna sitt arbete och samverka med varandra inom och mellan olika fokusområden.

I vår analys har vi tagit fasta på hur det myndighetsgemensamma hbtqi-arbetet sett ut hittills, liksom vilka behov av utveckling och stöd i arbetet som myndigheterna identifierat. Vi har också relaterat vår analys till samordningslösningar inom andra områden, till exempel jämställdhetsintegrering. Sammantaget ligger detta till grund för våra bedömningar av om det finns behov av bättre samordning eller av andra åtgärder för att uppnå strategins mål.

Analys av myndigheternas uppföljning av hbtqi-arbetet

En viktig utgångspunkt för vår analys är på vilket sätt uppföljningen kan bidra till att utveckla arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter. En ändamålsenlig uppföljning bör bidra till att driva hbtqi-arbetet framåt utan

att vara alltför betungande för myndigheterna. Samtidigt finns ett värde i att samlat beskriva de insatser som genomförs av myndigheterna och resultaten av dessa insatser, för att få en bättre överblick över det arbete som bedrivs och för att kunna identifiera vad som saknas för att nå strategins mål. Vi har därför analyserat hur myndigheterna följer upp arbetet. Vi har även undersökt vilket stöd som varit grundläggande i liknande strategiska uppdrag.

Analys av vilket stöd myndigheterna behöver för sitt hbtqi-arbete

Vi har undersökt vilken typ av externt stöd som efterfrågas bland myndigheterna. Vi har även undersökt myndigheternas interna arbete med att integrera ett hbtqi-perspektiv i den egna verksamheten, och vilka behov och utmaningar myndigheterna identifierat i detta arbete. Vi har därefter vägt de behov som framkommit i vår analys mot hur liknande former av stödjande funktioner bedrivs inom andra områden, samt mot de förslag som Statskontoret lämnat i tidigare analyser.

1.2.2 Bedömningskriterier för att välja lämpliga aktörer för ett stödjande uppdrag

För att bedöma vilken eller vilka aktörer som är lämpliga för att få uppdraget att stödja de strategiska myndigheterna med deras hbtqi-arbete har Statskontoret tagit fram ett antal bedömningskriterier. När vi formulerat kriterierna har vi bland annat utgått från hur behovet av en stödjande och samordnande funktion ser ut bland de hbtqi-strategiska myndigheterna. Vi har även tagit hänsyn till erfarenheter från andra tvärsektoriella områden, samt från Statskontorets tidigare analyser. Mot denna bakgrund har vi formulerat kriterier som vi bedömer som viktiga för att arbetet med uppdraget som stödjande funktion ska fungera så väl som möjligt.

Som vi bedömer det är det av central betydelse att det finns ett stöd och engagemang för uppdraget att fungera som stödjande funktion hos den utvalda myndighetens ledning. Andra viktiga kriterier är att den myndighet som fungerar som stödfunktion har en god sakkunskap inom hbtqi-området, och att den har tidigare erfarenhet av att ge stöd till och samordna tvärsektoriellt strategiarbete.

De förslag som vi lämnar ska så långt som möjligt kunna bidra till en långsiktig och hållbar organisation. Därför har Statskontoret även vägt in att den myndighet som får uppdraget som stödjande funktion ska ha möjlighet att arbeta långsiktigt med det, och att uppdraget ligger i linje med myndighetens övriga uppdrag.

Statskontoret bedömer att den aktör som får ett stödjande och samordnande uppdrag inom hbtqi-området bör uppfylla följande kriterier:

- Stöd och engagemang för hbtqi-arbetet och uppdraget inom myndighetens ledning.
- Uppdraget som samordnande och stödjande aktör ska vara förenligt med myndighetens övriga uppdrag.
- Det ska finnas förutsättningar för att arbeta långsiktigt och uthålligt med uppdraget som stödfunktion inom hbtqi-frågorna.
- Myndigheten ska ha sakkunskap inom hbtqi-området.
- Myndigheten ska ha erfarenhet av att ge stöd, följa upp och samordna ett tvärsektorielt strategiarbete, alternativt ha kapacitet att bygga upp sådan kunskap.
- De hbtqi-strategiska myndigheterna ska ha ett gott förtroende för den utvalda myndigheten.
- Kostnaderna för att placera ett sådant uppdrag hos en specifik aktör ska vara rimliga.
- Aktören ska kunna arbeta för att hela strategin blir genomförd, utan att gynna eller missgynna något fokusområde.

1.2.3 Utgångspunkter för att bedöma kostnader

I Statskontorets uppdrag ingår att göra en uppskattning av kostnaderna för våra förslag. Utgångspunkten för vår uppskattning av kostnaderna är dels uppgifter om de nuvarande kostnaderna för samordningen inom det hbtqi-strategiska nätverket, dels underlag från tre myndigheter om hur de bedömer kostnaderna för den funktion som vi föreslår. Vi har även hämtat in uppgifter om kostnader från andra verksamheter där motsvarande arbete med samordning och stöd har genomförts. De uppskattningar som vi gör

av kostnaderna för våra förslag till stöd, samordning och uppföljning utgår från vår samlade bedömning av dessa faktorer.

1.2.4 Metod och material

För att samla in material har vi intervjuat företrädare för samtliga hbtqi-strategiska myndigheter om den hbtqi-verksamhet de bedriver, och hur styrningen, samordningen och uppföljningen av de strategiska myndigheternas verksamhet fungerar. Vi har även undersökt myndigheternas behov av stöd i sitt arbete.

Utöver de strategiska myndigheterna har vi intervjuat företrädare för organisationer inom civilsamhället som arbetar med hbtqi-frågor om hur genomförandet av regeringens strategi fungerar för deras målgrupper.

Vi har även intervjuat företrädare för de aktörer som vi bedömer som lämpliga för att få uppdraget att samordna och stödja de hbtqi-strategiska myndigheterna. Därutöver har vi genomfört intervjuer för att ta del av hur stöd, samordning och uppföljning organiserats inom andra tvärssektoriella områden. Vi har också intervjuat aktörer som tidigare haft samordningsuppdrag och agerat som stödfunktioner av liknande slag som de vi föreslår i denna rapport.

Utöver våra intervjuer har vi tagit del av skriftlig dokumentation om myndigheternas hbtqi-arbete, och av underlag som är relevant när det gäller styrningen, uppföljningen och samordningen av hbtqi-frågorna. Statskontorets tidigare analyser och förslag när det gäller organisering, stöd och samordning av tvärssektoriella frågor har också varit viktiga underlag för vårt arbete, för att ta tillvara erfarenheter från närliggande områden.

1.2.5 Projektgrupp och kvalitetssäkring

Uppdraget har genomförts av Nadja Bogestam, Pia Brundin (projektledare), Sanna Kyhlbäck och Lena Sandström.

Uppdraget har kvalitetssäkrats genom en intern referensgrupp på Statskontoret. Uppdragsfrågorna och utformningen av analysen har även diskuterats med Statskontorets vetenskapliga råd.

Arbetsmarknadsdepartementet och berörda myndigheter har faktagranskat ett utkast till rapporten.

1.3 Begreppet hbtqi

Förkortningen hbtqi är ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter samt personer med intersexvariation.⁴ Begreppet används i denna rapport i lite olika variationer, vilket beror på hur det är formulerat i källtexterna. I vissa källor används endast hbt, i andra hbtq. Från och med regeringens handlingsplan från 2021 används begreppet hbtqi som förkortning. Vi har följt motsvarande ordning i vår begreppsanvändning.

1.4 Disposition

Rapportens disposition är upplagd enligt följande. I kapitel 2 presenterar vi Statskontorets slutsatser och förslag när det gäller samordning, uppföljning och stöd inom hbtqi-området. Därefter redovisar vi i kapitel 3 regeringens styrning med utgångspunkt från strategin och handlingsplanen i förhållande till myndigheternas ansvarsområden.

I kapitel 4 redogör vi för de strategiska myndigheternas arbete med att integrera ett hbtqi-perspektiv i sitt egna arbete, samt hur de genomför och följer upp hbtqi-arbetet. Därefter redovisar vi i kapitel 5 hur det nuvarande arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter samordnas mellan myndigheterna. I kapitel 6 presenterar vi slutligen de överväganden som ligger till grund för Statskontorets förslag, samt en översiktlig uppskattning av kostnaderna för att inrätta en stödande funktion.

---

⁴ Intersex beskrivs i regeringens handlingsplan som en benämning som används för att förklara tillstånd där den kroppsliga utvecklingen inte är entydig i fråga om kön. Begreppet intersex innefattar ett stort antal kroppsliga tillstånd. En intersexvariation kan vara en skillnad i den yttre anatomin men det kan också vara en hormonell eller genetisk skillnad.

2 Slutsatser och förslag

I detta kapitel redovisar Statskontoret våra slutsatser och förslag för en mer ändamålsenlig och effektiv organisation för att samordna och följa upp det hbtqi-strategiska arbetet. Vi redovisar också våra slutsatser och förslag för att myndigheter ska få rätt stöd i det arbetet. Våra rekommendationer utgår från regeringens strategi och handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

2.1 Statskontorets samlade bedömning

Statskontorets samlade bedömning är att det finns ett behov av stöd, samordning och en utvecklad uppföljning av de hbtqi-strategiska myndigheternas arbete med att genomföra regeringens strategi och handlingsplan.

Vår analys visar att myndigheterna har kommit olika långt i sitt hbtqi-arbete, och att det återstår visst arbete för att regeringens strategi och handlingsplan ska kunna realiseras. Det saknas även en samlad bild av det arbete som genomförs och resultatet av arbetet, vilket gör det svårt för regeringen att följa och styra arbetet på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Vår bedömning är att det är mest effektivt att regeringen uppdrar åt en myndighet att tillgodose dessa behov. Vår bedömning grundas i att de olika delarna av uppdraget hänger nära samman med varandra, samtidigt som antalet strategiska myndigheter är relativt begränsat. En uppdelning av ansvaret för att samordna, följa upp och ge stöd på flera aktörer skulle bli mer resurskrävande och sannolikt mindre effektivt. Det är dock viktigt att poängtera att det även fortsättningsvis är de strategiska myndigheterna som ska ansvara för att integrera hbtqi-perspektivet i sina respektive verksamheter.

Statskontoret har övervägt flera myndigheter för det stödjande och samordnande uppdraget. Vid en sammanvägd bedömning anser vi att

Folkhälsomyndigheten är bäst lämpad för uppdraget. Som alternativ myndighet för uppdraget föreslår vi Forum för levande historia.

De uppgifter som den stödjande funktionen ska ha innefattar dels att ge kunskapsbaserat stöd och rådgivning till andra myndigheter. Vi föreslår även att den myndighet som får uppdraget som stödjande funktion blir permanent sammankallande i nätverket för de hbtqi-strategiska myndigheterna. Den stödjande funktionen bör även få ansvar för att sammanställa myndigheternas uppföljningar av sitt arbete med regeringens strategi.

Statskontoret beräknar kostnaden för den stödjande funktionen till 2,9 miljoner kronor årligen under de tre första åren.

Statskontoret anser att regeringen behöver tydliggöra styrningen av hbtqi-arbetet när det gäller mål, uppdrag, uppföljning och prioriteringar. Detta kan göras i dialog med och genom uppdrag till myndigheterna att själva formulera mål och prioriteringar för sin verksamhet.

Statskontoret bedömer också att det är av central betydelse att den stödjande funktionen utvärderas efter en tid, förslagsvis tre år efter inrättandet.

2.2 En myndighet bör ges ett samlat ansvar för stöd, samordning och uppföljning

Statskontorets förslag

- Statskontoret föreslår att regeringen ger en myndighet i uppdrag att stödja de strategiska myndigheterna i genomförandet och uppföljningen av hbtqi-arbetet. Myndigheten ska ansvara för ett nätverk för de hbtqi-strategiska myndigheterna och sammanställa myndigheternas uppföljning inom området. Myndigheten ska även vid behov bistå regeringen med underlag som kan vara ett stöd för dess styrning av arbetet.

2.2.1 Det finns behov av att samordna, ge stöd och följa upp hbtqi-arbetet

Statskontorets analys visar att det finns behov av en funktion som ger stöd till myndigheterna i deras hbtqi-arbete. En stödjande funktion skulle även kunna bidra till att arbetet blir mindre sårbart på myndigheterna, samtidigt som det gemensamma arbetet blir mer effektivt.

En stödjande funktion behövs och kan bidra till större kontinuitet i myndigheternas hbtqi-arbete

Statskontorets analys visar att det finns ett behov av stöd till myndigheternas hbtqi-arbete. Många myndigheter vill ha hjälp med utbildning och stöd när de genomför och följer upp arbetet. Det finns exempel på att myndigheter har svårt att integrera hbtqi-perspektivet i sina verksamheter, och vissa myndigheter anser att det är svårt att kombinera hbtqi-perspektivet med andra rättighetsperspektiv. Flera myndigheter har under de senaste åren blivit utsedda till hbtqi-strategiska myndigheter, och kan i vissa fall behöva stöd för att påbörja sitt arbete.

Arbetet med att integrera hbtqi-perspektivet inom de strategiska myndigheterna är sårbart, eftersom det ofta är en person som har ansvaret för hbtqi-samordningen inom respektive myndighet. I de fall då den ansvariga tjänstepersonen exempelvis blir föräldraledig, sjukskriven eller byter tjänst kan det påverka myndighetens möjlighet att fullgöra arbetet på ett tillfredsställande sätt. En stödjande funktion kan bidra till att göra myndigheternas hbtqi-arbete mindre sårbart genom att bistå med kunskap och stöd utifrån de behov som från tid till annan kan uppstå.

Det behövs en samlad bild av arbetet med hbtqi-frågorna

Antalet fokusområden och även antalet hbtqi-strategiska myndigheter har ökat under senare år. Myndigheternas ansvarsområden har också utökats genom att intersektorsperspektivet tillfördes i regeringens handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Sammantaget innebär detta ett större behov av att arbetet följs upp och rapporteras på ett mer samlat och strukturerat sätt.

Statskontoret konstaterar att det i dagsläget saknas en samlad bild av resultatet av de strategiska myndigheternas hbtqi-arbete. Den uppföljning som sker är i dag är också i första hand inriktad på att redovisa insatser,

snarare än resultat och effekter. Sammantaget minskar detta regeringens möjligheter att styra arbetet på ett effektivt och långsiktigt sätt.

Statskontoret skulle vilja att regeringen ställer tydligare krav på vad myndigheterna ska följa upp och hur de ska redovisa arbetet samt att regeringen ger återkoppling till myndigheterna om resultatet. En bättre uppföljning av de strategiska myndigheternas arbete behövs för att regeringen tydligare ska kunna se hur arbetet med att genomföra strategin och handlingsplanen fortskrider, och i vilka avseenden regeringen behöver förtydliga sin styrning. Exempelvis skulle den stödjande funktionen kunna begära in uppgifter från de strategiska myndigheterna och sammanställa dessa till regeringen. Exempel på hur en sådan sammanställning kan göras finns bland annat att hämta hos Forum för levande historia, som årligen sammanställer myndigheternas arbete med regeringens plan mot rasism, liknande former av fientlighet, och hatbrott.

Myndighetsnätverket är uppskattat, men kan bli mer effektivt

Nätverket för de strategiska myndigheterna träffas fyra gånger per år, och är uppskattat bland myndigheterna. Det är enligt vår mening viktigt att bibehålla nätverket, men vi bedömer att det behövs en fastare form för arbetet. Det nuvarande ordförandeskapet som roterar mellan myndigheterna varje år medför en bristande kontinuitet i arbetet, eftersom det blir en ny startsträcka varje gång en ny myndighet övertar ordförandeskapet i nätverket. Myndigheternas förutsättningar att vara ordförande varierar också, bland annat beroende på de resurser myndigheten ifråga avsätter och på vilket stöd som finns inom myndigheten.

2.2.2 Uppdraget om samordning, stöd och uppföljning bör samlas hos en aktör

Statskontoret bedömer att det är mest ändamålsenligt att en aktör ansvarar för att ge stöd, samordna och följa upp hbtqi-arbetet. Skälet till vår bedömning är att de olika delarna av uppdraget hänger nära samman, och att det ger bättre resultat om en aktör hanterar alla uppgifterna. En samlad uppföljning gör det exempelvis lättare att identifiera vilka insatser och prioriteringar som behöver göras.

En uppdelning av ansvaret för att samordna, följa upp och ge stöd på flera aktörer blir mer resurskrävande. Det kan också medföra risker för

överlapp i uppgifter och initiativ, och förutsätta löpande avstämningar för att hålla samman en effektiv riktning i arbetet.

En stödjande funktion som även ansvarar för att samordna och följa upp har förutsättningar att bidra till en större kontinuitet, stabilitet och långsiktighet i hbtqi-arbetet, och i förlängningen ge bättre resultat när det gäller målgruppernas rättigheter och möjligheter.

2.2.3 Vad som bör ingå i uppdraget som stödjande funktion

Statskontoret anser att uppdraget som stödjande funktion bör omfatta dels de behov vi har identifierat inom ramen för denna analys, dels de kommande behov som kan uppstå bland myndigheterna. I uppdraget som stödjande funktion bör ingå att erbjuda stöd när det gäller hbtqi-integrering och den stödjande funktionen bör kunna erbjuda kompetenshöjande insatser inom området. I uppdraget bör även ingå att identifiera samverkansmöjligheter mellan myndigheter, och att sprida goda exempel. Vi föreslår även att den stödjande funktionen får i uppdrag att stötta myndigheterna i deras uppföljning av hbtqi-arbetet, och att årligen sammanställa och analysera resultatet av de strategiska myndigheternas arbete.

Statskontoret föreslår även att den stödjande funktionen får ett permanent ansvar för att anordna nätverksträffar där de hbtqi-strategiska myndigheterna kan utbyta erfarenheter. Statskontoret bedömer att det är en fördel om ansvaret och ordförandeskapet för nätverket knyts till den stödjande funktionen, som en del av det samordningsansvar som följer med uppdraget.

Statskontoret vill påpeka att inrättandet av en stödjande funktion inom hbtqi-området inte ändrar den ansvarsfördelning som finns mellan regeringen och myndigheterna. Regeringen styr hbtqi-arbetet med utgångspunkt i strategin och handlingsplanen bland annat genom att regeringen skriver in uppgiften i myndigheternas regleringsbrev och instruktioner, samt genom särskilda uppdrag. Myndigheterna ansvarar i sin tur även i framtiden för att integrera, genomföra och följa upp sina uppdrag i sina respektive verksamheter utifrån de prioriteringar som regeringen har angett.

Uppgifter för den stödjande funktionen

Nedan anges några exempel på uppgifter som skulle kunna ingå i den stödjande funktionens uppdrag, uppdelat på stöd, samordning och uppföljning:

Stöd till myndigheter:

- Stödja myndigheterna i deras arbete med att integrera hbtqi-perspektivet i sin verksamhet, och hjälpa myndigheterna att utveckla ett långsiktigt kunskapsbaserat arbete inom hbtqi-området.
- Sammanställa och sprida kunskap inom hbtqi-området och förmedla lärande exempel.

Samordning av arbetet:

- Ansvara för att vara sammankallande i det nuvarande myndighetsnätverket.
- Organisera erfarenhetsutbyte mellan myndigheterna kring gemensamma utmaningar.
- Organisera erfarenhetsutbyte med andra relevanta myndigheter, samt dialog med det civila samhället.
- Identifiera samordningsmöjligheter i myndigheternas verksamhet.

Uppföljning av verksamheten:

- Bistå med stöd i myndigheternas redovisning av hbtqi-arbetet genom exempelvis förslag på mallar, verktyg och indikatorer för uppföljning.
- Samordna, sammanställa och analysera resultatet av de strategiska myndigheternas arbete, samt vilka utvecklingsområden som återstår.

2.3 Folkhälsomyndigheten bör ges uppdraget som stödjande funktion

Med utgångspunkt i de bedömningskriterier som vi presenterade i kapitel 1, har Statskontoret identifierat ett antal myndigheter som kan vara aktuella för uppdraget som stödjande funktion till de strategiska myndigheterna. I våra överväganden har vi även tittat på alternativet att ge

uppdraget till en länsstyrelse eller till ett lärosäte. En sammanställning av de alternativ som vi övervägt för uppdraget redovisas i kapitel 6.

Den myndighet som vi bedömer är bäst lämpad för uppdraget som stödjande funktion är Folkhälsomyndigheten. Som alternativ föreslår vi Forum för levande historia.

Båda myndigheterna har god sakkunskap inom hbtqi-området, och har erfarenhet av att ge stöd till och samordna andra myndigheter som arbetar med tvärsektorielt strategiarbete. I båda myndigheterna finns på ledningsnivå ett stöd och engagemang för uppdraget som stödjande funktion för hbtqi-frågorna.

Statskontoret föreslår Folkhälsomyndigheten som huvudkandidat bland annat eftersom hälsofrågorna sedan tidigare har varit prioriterade inom regeringens strategi och arbete inom hbtqi-området. Vi kan även konstatera att uppdraget att inhysa den stödjande funktionen överensstämmer väl med myndighetens instruktionsenliga uppdrag. I instruktionen framgår att Folkhälsomyndigheten inom sitt verksamhetsområde ska främja jämställdhet, samt ha ett samlat ansvar för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.⁵ Folkhälsomyndigheten har haft uppdraget som hbtqi-strategisk myndighet sedan strategin inrättades. Statskontorets förslag motsvarar även den bedömning som vi gjorde i vår utvärdering av strategin 2016.⁶

2.3.1 Myndigheten bör få uppdraget som stödjande funktion i sin instruktion

Den stödjande rollen inom hbtqi-arbetet är en långsiktig uppgift. Uppgiften är central för regeringens samlade styrning av hbtqi-området, med alla dess myndigheter och verksamheter. Statskontoret bedömer därför att regeringen bör reglera uppdraget i myndighetens instruktion.

---

⁵ Förordning (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten, 5 §.

⁶ Statskontoret. (2016:31). *Utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter avsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

I instruktionen bör regeringen ange att myndigheten ska ansvara för samordning, stöd och uppföljning av arbetet inom ramen för regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck samt handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

I instruktionen bör det också framgå att i uppgiften ingår att hålla samman nätverket för de strategiska myndigheterna inom området. Mer preciserade uppgifter bör regeringen ange i uppdrag till myndigheten. På detta sätt kan regeringen anpassa styrningen utifrån behoven.

2.3.2 Konsekvenser av förslaget

Statskontoret bedömer att ett samlat ansvar hos en myndighet för att ge stöd, samordna och följa upp arbetet inom hbtqi-området bidrar till en ökad stabilitet och långsiktighet i arbetet med regeringens strategi och handlingsplan för att säkerställa hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Inrättandet av en stödfunktion kan även öka möjligheten att identifiera samordningsvinster i myndigheternas arbete. Om uppföljningen blir bättre kan det bidra till att synliggöra myndigheternas arbete.

Regeringen kommer att få ett bättre underlag för att utveckla och precisera sin styrning inom hbtqi-området. En stödjande funktion har därmed förutsättningar att bidra till att strategin blir mer effektivt genomförd.

En tänkbar invändning mot en stödjande funktion kan vara att myndigheternas incitament att själva identifiera behov av exempelvis samverkan minskar. Vi bedömer dock denna risk som begränsad, eftersom den stödjande funktionen är avsedd just som ett stöd, och inte ersätter myndigheternas ansvar för hbtqi-frågorna.

2.4 Uppskattning av kostnaderna för förslagen

Statskontoret har uppskattat att kostnaderna för att finansiera stödfunktionen inledningsvis uppgår till 2,9 miljoner kronor per år. Vår uppskattning bygger på de förslag vi lämnar när det gäller uppgifter för den stödjande funktionen, och avser en årlig kostnad under en inledande uppbyggnadsfas de första tre åren. I kostnaderna ingår både lönekostnader och administrativa kostnader.

Vi grundar vår uppskattning av kostnaderna på erfarenheter av andra stödjande funktioner, som regeringens program för jämställdhetsintegrering och Riksantikvarieämbetets projekt om att stödja och följa myndigheterna i deras arbete med att utarbeta vägledande strategier för kulturmiljöfrågor. Två strategiska myndigheter (Kulturrådet och Socialstyrelsen) har uppskattat kostnaderna för arbetet att vara ordförande i nätverket för de hbtqi-strategiska myndigheterna, och tre myndigheter (Folkhälsomyndigheten, Forum för levande historia och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) har uppskattat kostnaderna för att genomföra det uppdrag som Statskontoret föreslår för denna funktion. En mer utförlig redovisning av de underlag vi använt oss av för att uppskatta kostnaderna för våra förslag finns i kapitel 6.

Statskontoret anser att de kostnadsökningar som inrättandet av en stödjande funktion innebär är motiverade, eftersom de sannolikt kan bidra till en mer effektivt genomförande och en större genomslagskraft för de ambitioner och målsättningar som anges i strategin och handlingsplanen.

Samtidigt kan kostnaderna komma att ändras över tid, bland annat beroende på hur regeringen prioriterar omfattningen och innehållet i hbtqi-arbetet. Exempel på faktorer som kan påverka det framtida behovet av medel är om regeringen utser fler strategiska myndigheter, om regeringen utökar antalet fokusområden, eller om regeringen utökar myndigheternas ansvarsområde.

2.5 Regeringen behöver styra hbtqi-arbetet tydligare

Statskontorets förslag

- Regeringen behöver utveckla styrningen av de hbtqi-strategiska myndigheterna, så att de får en bättre vägledning för sitt arbete. Detta kan bland annat ske genom en samlad uppföljning och tydligare återkoppling av resultat. Samordningen inom Regeringskansliet kan också behöva förbättras.
- De strategiska myndigheter som inte har tagit fram mål för arbetet bör få i uppdrag att ta fram och föreslå mål för att integrera hbtqi-perspektivet i verksamheten.
- Regeringen bör i instruktionen till de strategiska myndigheter som saknar detta ange att integreringen av hbtqi-perspektivet i verksamheten ingår i myndighetens uppgifter. Instruktionen för Barnombudsmannen bör förtydligas, så att den täcker alla barn som tillhör målgruppen.
- Regeringen bör i vissa fall överväga att ge särskilda uppdrag till de strategiska myndigheterna.
- Den föreslagna stödfunktionen bör utvärderas efter en viss tid, förslagsvis tre år efter att stödfunktionen inrättats.

2.5.1 Regeringen behöver ge vägledning för myndigheternas hbtqi-arbete

Regeringens styrning av de hbtqi-strategiska myndigheternas arbete behöver utvecklas och förtydligas. Arbetet har utökats med fler fokusområden, och fokusområdet våld, diskriminering och andra kränkningar har utvidgats. Dessutom har antalet strategiska myndigheter utökats. Myndigheternas ansvarsområde har även utökats med intersexperspektivet.

Statskontoret konstaterar att en del iakttagelser som vi gjorde i utvärderingen 2016 när det gäller regeringens styrning fortfarande gäller.⁷

Regeringens styrning av arbetet för att förverkliga strategin och genomföra handlingsplanen behöver utgå från en tydlig ansvarsfördelning. Regeringen behöver ge tydligare uppgifter till myndigheterna och ställa tydligare krav på att myndigheterna ska följa upp resultat av arbetet. En del myndigheter har tagit fram egna mål för arbetet. De strategiska myndigheter som inte har tagit fram mål för arbetet bör få i uppdrag att ta fram och föreslå mål för att integrera hbtqi-perspektivet i sin verksamhet.

Regeringen behöver också tydliggöra vad som ingår i myndigheternas uppföljning och rapportering av hbtqi-arbetet. Syftet är att se till att regeringen får en helhetsbild av de strategiska myndigheternas arbete, och av vilka resultat som har uppnåtts. Vi föreslår att den stödjande funktionen får till uppgift att ta fram underlag för vad som bör ingå i uppföljningen och rapporteringen av arbetet. Regeringen bör också återkoppla till de strategiska myndigheterna hur regeringen ser på respektive myndighets resultat. Relevant återkoppling är en viktig del i styrningen, så att myndigheterna får möjlighet att utveckla sitt arbete för att genomföra regeringens strategi och handlingsplan.

Uppgiften att vara strategisk myndighet bör finnas i instruktionen eftersom det är en reguljär uppgift för myndigheten

Ett antal hbtqi-strategiska myndigheter saknar ett instruktionsenligt uppdrag att integrera hbtqi-perspektivet i verksamheten. Att vara hbtqi-strategisk myndighet är ett långsiktigt uppdrag. Därför bör också uppgiften anges i instruktionen för samtliga strategiska myndigheter.

Den nya stödfunktionen bör utvärderas

Statskontoret föreslår att den nya stödfunktionen utvärderas, och att detta genomförs tre år efter att funktionen inrättats.

Statskontoret föreslår även att regeringen vid utvärderingen tar ett samlat grepp om innehållet i strategin och handlingsplanen, och analyserar hur genomförandet av arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och

---

⁷ Statskontoret (2016:31). *Utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

möjligheter fungerar. Ett sådant underlag kan då ligga till grund för att utveckla det fortsatta arbetet.

Samordningen inom Regeringskansliet kan behöva förbättras

Statskontoret påpekade i utvärderingen 2016 att samordningen av hbtqi-arbetet inom Regeringskansliet behövde bli bättre.⁸ I detta uppdrag har vi inte närmare undersökt denna aspekt. Men vi konstaterar att antalet departement som har ett ansvar i hbtqi-arbetet har ökat allt eftersom regeringen utsett fler strategiska myndigheter. Tidigare utvärderingar av andra områden som Statskontoret har gjort visar också att en utökning av antalet myndigheter och departement kan medföra svårigheter för regeringen att samordna arbetet.⁹ Vår analys visar också att flera av de strategiska myndigheterna efterfrågar en bättre samordning inom Regeringskansliet.

2.5.2 Konsekvenser av förslaget

Konsekvenserna av våra förslag om en utvecklad styrning av hbtqi-arbetet kan i viss mån medföra en ökad arbetsbelastning för Regeringskansliet när det gäller att återkoppla resultaten av arbetet med hbtqi-frågorna till myndigheterna. Samtidigt kan Regeringskansliet bli avlastat, exempelvis genom att den stödjande funktionen sammanställer de årliga uppföljningarna av myndigheternas genomförande av strategin.

Även initierandet av en utvärdering av den stödjande funktionen, och eventuellt även av strategin och handlingsplanen, kan antas bidra till en något ökad arbetsmängd för Regeringskansliet. Samtidigt bedömer vi att det finns ett värde i att en utvärdering genomförs. Beroende på hur stor arbetsbelastningen bedöms bli, anser vi att regeringen kan överväga att förstärka samordningen av hbtqi-arbetet inom Regeringskansliet.

---

⁸ Statskontoret. (2016:31). *Utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

⁹ Se bland annat: Statskontoret. (2019:14). *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter. Slutrapport*, Statskontoret. (2021:3). *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*, Statskontoret (2020:15). *Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner, slutrapport.*

3 Regeringens styrning för att säkerställa hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter

Detta kapitel beskriver regeringens strategi och handlingsplan för att säkerställa hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Det beskriver också regeringens styrning för att åstadkomma de resultat regeringen förväntar sig. Syftet med kapitlet är att visa vilken utgångspunkt de strategiska myndigheternas haft och har i sitt arbete, samt att redovisa och analysera hur regeringen styrt arbetet.

3.1 Sammanfattande iakttagelser

- Regeringens styrning av de hbtqi strategiska-myndigheternas arbete behöver bli tydligare, så att myndigheterna får en bättre vägledning i sitt arbete med att genomföra regeringens strategi och handlingsplan.
- Regeringens ambitioner i strategin och målsättningar i handlingsplanen uppfattas av en del myndigheter som alltför allmänt formulerade för ge konkret vägledning för de strategiska myndigheternas arbete.
- Sedan 2013 har regeringen utökat såväl antalet fokusområden för arbetet som antalet myndigheter som ska genomföra arbetet. Regeringen utökade även myndigheternas ansvarsområden genom att föra till intersexperspektivet i handlingsplanen.
- Antalet hbtqi-strategiska myndigheter har ökat under senare år, och som en följd av det har Regeringskansliet övergått från muntligt bilateralt erfarenhetsutbyte med varje myndighet till skriftlig återrapporing. Den direkta återkopplingen till myndigheterna har därmed minskat.
- Förändringar när det gäller regeringens prioriteringar, antalet berörda departementet och antalet berörda myndigheter ställer ökade krav på

regeringens styrning när det gäller mål, krav på uppföljning och återkoppling av resultat.

- För flera myndigheter, men inte för alla, finns uppgiften att integrera hbtqi-perspektivet i myndighetens instruktion.
- Flera myndigheter framhåller särskilda uppdrag som ett viktigt verktyg inom hbtqi-området, eftersom uppdragen leder till en högre prioritet inom myndigheternas arbete.

3.2 Regeringen antog en strategi för att säkerställa hbt-personers lika rättigheter och möjligheter 2013

Regeringen antog den 12 december 2013 en strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Regeringen konstaterade att homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt-personer) fortfarande drabbas av diskriminering och andra kränkningar i det svenska samhället.¹⁰ Regeringen ansåg därför att arbetet för lika rättigheter och möjligheter för hbt-personer behövde förstärkas, och enligt regeringens bedömning krävdes en samlad strategi med långsiktiga insatser för detta. Det fanns därför enligt regeringen behov av särskilda insatser och en struktur för att genomföra och följa upp insatserna. Ett samlat och strukturerat arbete skulle enligt regeringen bidra till ökad effektivitet och långsiktighet.

Med utgångspunkt från en nulägesanalys fastställde regeringen särskilt prioriterade områden, så kallade fokusområden, för att främja hbt-personers lika rättigheter och möjligheter. De fokusområden som fastställdes var:

- Våld, diskriminering och andra kränkningar
- Unga hbt-personer (numera hbtqi-personer)

---

¹⁰ I regeringens strategi används förkortningen hbt för att beskriva lika rättigheter och möjligheter för den grupp som avses. I handlingsplanen används förkortningen hbtqi, som är ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter samt personer med intersexvariation.

- Hälsa, vård och sociala tjänster
- Privat- och familjeliv
- Kulturområdet
- Civila samhället.

För varje fokusområde formulerade regeringen också en ambition för arbetet som utgick från de mål som riksdagen och regeringen beslutat för respektive politikområde. (Se bilaga 2 där vi redovisar ambitionen för respektive fokusområde).

3.3 Under 2021 kompletterade regeringen strategin med en handlingsplan

Regeringen kompletterade strategin den 21 januari 2021 med en handlingsplan för att säkerställa hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter, som även omfattar personer med intersexvariation. Handlingsplanen syftar till att ytterligare förstärka arbetet inom området.

Regeringen kompletterade inriktningen med två ytterligare fokusområden

- Arbetsliv
- Äldre hbtqi-personer.

Därutöver utvidgades fokusområdet våld, diskriminering och andra kränkningar genom att regeringen lade till frågor kopplade till asyl och migration. Regeringen har alltså kompletterat den ursprungliga intentionen med fokusområdet med frågor som hänger ihop med asylrätten.

I handlingsplanen konkretiserar regeringen strategin med att ange målsättningar och åtgärder som myndigheter får i uppdrag att uppnå och genomföra under perioden 2021–2023. (Se bilaga 2).

I handlingsplanen redovisar regeringen även kopplingar till andra områden. Regeringen nämner exempelvis att insatser inom ramen för den nationella planen för rasism, liknande former av fientlighet, och hatbrott bidrar till att nå målsättningen inom fokusområdet våld, diskriminering och andra kränkningar.

3.3.1 Regeringens prioriteringar har i vissa fall ändrats

I strategin redovisar regeringen sina ambitioner för fokusområdena, medan det i handlingsplanen anges en målsättning för respektive fokusområde. För de flesta fokusområden är både ambitionen i strategin och målsättningen i handlingsplanen förhållandevis samstämmiga. Men det finns enstaka undantag, där ambitionen i strategin och målsättningen i handlingsplanen inte är samstämmiga.

Genom att regeringen utvidgade fokusområdet våld, diskriminering och andra kränkningar till att även omfatta asyl och migration, så har också regeringen utvecklat målsättningen i förhållande till detta. I bilaga 2 finns en redovisning av regeringens ambitioner och målsättningar för alla fokusområden.

Vi anser att det är en fördel att regeringen har varit tydlig med vilka områden myndigheterna ska prioritera i arbetet genom att peka ut särskilt viktiga områden. I några av våra intervjuer med företrädare för de strategiska myndigheterna framkommer dock att de ambitioner och målsättningar som regeringen anger för respektive fokusområde är alltför allmänt formulerade för att de ska kunna fungera som en direkt vägledning för myndigheternas arbete.

3.4 Fler myndigheter ska arbeta med hbtqi-frågan – för vissa finns uppgiften i instruktionen

Regeringen har utsett elva myndigheter till strategiskt ansvariga för hbtqi-arbetet. År 2014 utsågs Diskrimineringsombudsmannen (DO), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (dåvarande Ungdomsstyrelsen), Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Kulturrådet till strategiska myndigheter. År 2018 blev även Jämställdhetsmyndigheten, Skolverket och Migrationsverket hbtqi-strategiska myndigheter. Senast utsåg regeringen Polismyndigheten, Barnombudsmannen (BO) och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) till strategiska myndigheter, de första två 2020, den senare 2021.

De strategiska myndigheternas uppdrag är att främja allas lika rättigheter och möjligheter, oavsett sexuell läggning, könsidentitet, eller könsuttryck, genom att integrera och lyfta fram hbtqi-perspektivet i myndigheternas arbete. Myndigheterna ska integrera hbtqi-perspektivet i sitt arbetet mot sina målgrupper, mot andra myndigheter, medborgare, företag, kommuner och regioner. Myndigheterna ska även när de behöver det koordinera sina insatser med andra strategiska myndigheter. De ska även samverka med organisationer som arbetar för hbtqi-personers rättigheter. Uppdraget är inskrivet i regleringsbrevet för samtliga myndigheter, och är också kopplat till ett återrapporteringskrav, det vill säga att myndigheten ska rapportera uppdraget till regeringen. För vissa myndigheter framgår uppgiften av myndighetens instruktion.

3.4.1 Ett arbete som omfattar allt fler områden

För varje fokusområde i regeringens strategi och handlingsplan har de strategiska myndigheter ett särskilt ansvar att genomföra arbetet med att integrera hbtqi-perspektivet i verksamheten. Utöver uppgiften att vara strategisk myndighet har myndigheterna, med undantag för MFoF, fått särskilda uppdrag inom hbtqi-området under perioden 2014–2021. MFoF är ny strategisk myndighet och har därför ännu inte fått något särskilt uppdrag.

Vår analys visar att regeringens prioritering omfattar allt fler områden och myndigheter. Det innebär också att fler departement ansvarar för den övergripande styrningen av genomförandet av strategin och handlingsplanen. Sammantaget ställer detta ökade krav på regeringens samlade styrning när det gäller mål, krav på uppföljning och återkoppling av resultat.

Inom Regeringskansliet ansvarar i första hand fem departement (Arbetsmarknad- Justitie-, Kultur-, Social- och Utbildningsdepartement) för styrningen av de hbtqi-strategiska myndigheterna (se tabell 1). Inledningsvis, det vill säga innan regeringen utökade antalet strategiska myndigheter ansvarade tre departement, Arbetsmarknads-, Kultur- och Socialdepartementet för styrningen av de strategiska myndigheter som ingår i deras respektive ansvarsområde. I tabell 1 finns en sammanställning av regeringens styrning för att genomföra strategin och handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Tabellen ger en översikt

över den fastställda strukturen för att förverkliga strategin och handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter i praktiken.

Tabell 1. Översikt över regeringens styrning av genomförande av strategin och handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Fokus-område	Strategisk myndighet	År	Instruktion	Särskilda uppdrag (*	Ansvarigt departement
Våld, diskriminering och andra kränkningar (2013)	Diskrimineringsombudsmannen (DO)	2014	Ja	Ja	Arbetsmarknadsdepartementet
	Jämställdhetsmyndigheten	2018	Ja	Ja	Arbetsmarknadsdepartementet
	Migrationsverket	2018	Nej	Ja	Justitiedepartementet
	Polismyndigheten	2020	Nej	Ja	Justitiedepartementet
Unga hbtqi-personer (2013)	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)	2014	Ja	Ja	Kulturdepartementet
	Skolverket	2018	Nej	Ja	Utbildningsdepartementet
	Barnombudsmannen (BO)	2020	Delvis (**	Ja	Arbetsmarknadsdepartementet
Hälsa, vård och sociala tjänster (2013)	Folkhälsomyndigheten	2014	Ja	Ja	Socialdepartementet
	Socialstyrelsen	2014	Ja	Ja	Socialdepartementet
Privat och familjeliv (2013)	Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)	2021	Nej	Nej	Socialdepartementet
Kulturområdet (2013)	Kulturrådet	2014	Ja	Ja	Kulturdepartementet

Civila samhället (2013)	Ingen ansvarig myndighet. RK följer utvecklingen inom området.				
Äldre hbtqi-personer (2021)	Socialstyrelsen	2014	Ja	Nej	Socialdepartementet
Arbetsliv (2021)	Ingen ansvarig myndighet.			Flera myndigheter har uppdrag inom området som Mynak och DO.	

*) Särskilda regeringsuppdrag avser uppdrag utöver uppdraget som strategisk myndighet. Förhållanden som omfattar hbtqi-personer kan också ingå som en del i ett uppdrag eller att uppdraget ska utföras i samverkan med den aktuella myndigheten. Redovisningen avser även uppdrag som regeringen har lämnat innan myndigheten utsågs som strategisk myndighet.

***) Barnombudsmannen ska, utifrån sin ombudsmannaroll, belysa levnadsvillkor för flickor respektive pojkar och för barn som definierar sig på andra sätt.

3.4.2 En fördel om uppgiften som strategisk myndighet finns i instruktionen

För flera myndigheter anges uppgiften att hbtqi-perspektivet ska integreras i verksamheten i myndighetens instruktion. Det gäller DO, Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Kulturrådet. När det gäller BO uppmärksammas målgruppen i instruktionen genom att myndigheten utifrån sin ombudsmannaroll ska belysa levnadsvillkor för flickor, pojkar och barn som definierar sig på andra sätt.¹¹ Men detta är inte en heltäckande definition för barn som tillhör målgruppen hbtqi.

---

¹¹ Förordning 2017:998. *Förordning om ändring i förordningen (2007:1021) med instruktion för Barnombudsmannen.*

För de myndigheter som regeringen utsåg 2014 var uppgiften att vara strategisk myndighet inskriven i regleringsbrevet under de tre första åren. Därefter förde regeringen in uppgiften i instruktionen för dessa myndigheter. För Jämställdhetsmyndigheten och BO har regeringen skrivit in uppgiften inom hbtqi-området i instruktionen innan myndigheterna utsågs till strategiska myndigheter. För Skolverket, Migrationsverket, Polismyndigheten och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd finns inte uppgiften i instruktionen.

Vi kan inte se att det finns något motiv till att de myndigheter som har tillkommit efter 2014 inte ska ha samma reglering som de strategiska myndigheterna som regeringen utsåg inledningsvis, och där uppgiften anges i instruktionen. Statskontoret anser att det vore lämpligt att regeringen skriver in i instruktionen till samtliga strategiska myndigheter att integreringen av hbtqi-perspektivet i verksamheten ingår i myndighetens uppgifter så att alla strategiska myndigheter har en liknande reglering. Uppdraget är av långsiktig karaktär och därför bör det anges i instruktionen.

3.4.3 Särskilda uppdrag till myndigheterna är ett viktigt verktyg

Statskontorets analys visar att särskilda uppdrag är viktiga inom hbtqi-området för att nå önskvärda resultat. I några intervjuer med myndighetsföreträdare framkommer att de ambitioner och målsättningar som regeringen anger i strategin och handlingsplanen anses alltför allmänt formulerade för att utgöra en direkt vägledning för de strategiska myndigheternas arbete. Det framgår även av Statskontorets tidigare utvärderingar av hbtq-strategin och den nationella strategin Mäns våld mot kvinnor från 2021 att regeringsuppdrag är viktiga, eftersom det då blir tydligare att frågan är prioriterad.¹²

När det gäller hbtqi-området har regeringen beslutat om särskilda uppdrag för alla strategiska myndigheter utom för Myndigheten för familjerätt och

---

¹² Statskontoret. (2021:3). *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin.*

föräldraskapsstöd, som fick uppdraget att vara strategisk myndighet först 2021. (Se bilaga 2).

De särskilda uppdragen till myndigheterna varierar betydligt när det gäller utformning, antal och längd. I vissa fall gäller uppdragen att kartlägga, utveckla och sprida kunskap, medan andra uppdrag handlar om att redovisa konkreta åtgärder och myndighetens avsikter när det gäller det fortsatta arbetet. Det finns också exempel på att uppdragen har genomförts tillsammans med andra myndigheter. Vanligtvis har regeringen anvisat särskilda medel för att utföra uppdraget.

Flera myndigheter påpekar att särskilda regeringsuppdrag är viktiga för att integrera hbtqi-perspektivet i den egna verksamheten. Genom att regeringen beslutar om ett särskilt uppdrag tillförs extra resurser och egen personal avdelas för att arbeta med uppdraget. På så sätt engageras flera personer i arbetet, och kompetens utvecklas och sprids. Insatser som myndigheten själv tar initiativ till får inte samma prioritet inom myndigheten.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor har under perioden 2014–2021 haft flest regeringsuppdrag, varav ett par uppdrag har sträckt sig över flera år. Ett sådant uppdrag är att genomföra insatser för att skapa en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtq-personer. Under de första två åren skulle Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor genomföra uppdraget tillsammans med Skolverket.

Även Socialstyrelsen har haft uppdrag om hbtq-frågor som har sträckt sig över ett par år. Ett sådant exempel är att under 2016 och 2017 ta fram ett kunskapsstöd för socialtjänsten och därefter sprida detta.

Folkhälsomyndighetens uppdrag har bland annat avsett hälsa och hälsans bestämningsfaktorer för hbtq-personer. Myndighetens föregångare Statens folkhälsoinstitut hade redan 2005 ett regeringsuppdrag som rörde hälsosituationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner.

I Folkhälsomyndighetens uppdrag som strategisk myndighet har det för åren 2016 och 2017 ingått att myndigheten ska redovisa hur frågor som rör unga transpersoners psykiska hälsa kan lyftas fram inom ramen för myndighetens övriga uppdrag om psykisk hälsa. För 2017 skulle

myndigheten särskilt redovisa vilka insatser myndigheten genomfört för att höja kunskapsnivån och medvetandenivån när det gäller hbtq-personers livssituation och hälsa.

Det finns ytterligare exempel på uppdrag där hbtq-personer ingår i målgruppen för arbetet. Det gäller exempelvis Socialstyrelsens uppdrag om utvecklingen inom prostitutionen. Inom uppdragen skulle Socialstyrelsen även uppmärksamma hbtq-personer som köper och säljer sexuella tjänster. Även Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har haft uppdrag där hbtq-personer ingår i målgruppen.

Av regeringens handlingsplan framgår att även andra myndigheter har särskilda regeringsuppdrag som rör hbtqi-personer. Forum för levande historia har exempelvis ett uppdrag att ta fram och genomföra kompetensutvecklingsinsatser för offentligt anställda om hur man ger individer ett likvärdigt bemötande oavsett deras sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. De uppgifter som Forum för levande historia fått har grundats på regeringens nationella plan mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott från 2016.

3.5 Regeringens dialog med myndigheter och det civila samhället är viktig

De ansvariga ministrarna och departementen har haft dialoger med såväl de strategiska myndigheterna som med de berörda organisationerna inom det civila samhället som arbetar med hbtqi-frågor.

Under perioden 2014–2016 genomförde Regeringskansliet så kallade minialogmöten med myndigheterna. Det var möten där ansvarigt departement träffade en myndighet i taget. Myndigheter och organisationer från det civila samhället bjöds också in av Regeringskansliet till särskilda möten under denna period. Företrädaren för Arbetsmarknadsdepartementet menar att det var viktigt för såväl departementet som för myndigheterna att ha en dialog, inte minst för att strategin var ny. Men allt eftersom antalet strategiska myndigheter har ökat och fler departement är inblandade har det blivit svårare att åstadkomma den typen av erfarenhetsutbyte. Av detta skäl har departementen i större utsträckning övergått från muntligt bilateralt

erfarenhetsutbyte med varje myndighet till en skriftlig rapportering, något som har inneburit att den direkta återkopplingen från regeringen till myndigheterna har minskat.

Regeringskansliet och den ansvariga ministern har också genomfört sakråd med de strategiska myndigheterna och organisationer inom det civila samhället i samband med att arbetet med handlingsplanen påbörjades i november 2019. Syftet med sakråden var att hämta in synpunkter på innehållet i handlingsplanen. Möten som har genomförts därefter har bland annat syftat till att säkerställa att handlingsplanen genomförts på ett effektivt sätt.

Ett exempel på regeringens dialog med myndigheter och organisationer är ett högnivåmöte som jämställdhetsministern bjöd in till i maj 2021. I mötet deltog bland annat generaldirektörerna för de hbtqi-strategiska myndigheterna, representanter från andra myndigheter som har uppdrag inom ramen för genomförandet av hbtqi-handlingsplanen och representanter från civilsamhället.

Regeringens engagemang och hur regeringen kommunicerar med myndigheterna har en central betydelse för att visa hur viktigt regeringen anser att det är att genomföra strategin och handlingsplanen. En aktiv dialog, regelbundna högnivåmöten och krav på myndigheterna att redovisa resultat av sitt arbete är enligt Statskontorets bedömning viktiga faktorer för att strategin och handlingsplanen ska bli genomförda.

Såväl Statskontorets tidigare utvärderingar av nationella strategier och uppdrag inom andra tvärssektoriella områden som andra utredningar har visat att det är vanligt att myndigheter i arbetet med dessa områden behöver mer stöd av regeringen i form av tydligare styrning för att arbetet ska bli mer effektivt och ändamålsenligt.¹³

---

¹³ Se bland annat Statskontoret. (2021:3). *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*, Statskontoret. (2020:15). *Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner, slutrapport*, Statskontoret. (2019:14) *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter. Slutrapport*, SOU 2017:92 *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt*

Statskontorets utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter, JiM-programmet, visar exempelvis att regeringen hade styrt programmet på ett kraftfullt sätt. Regeringen prioriterade jämställdhet högt under hela programtiden, och omsatte den politiska viljan i styrningen, till exempel genom att ge uppdrag till myndigheterna och till en extern stödfunktion. Detta bidrog till att myndigheterna genomförde ett omfattande arbete. Statskontoret ansåg att regeringens styrning av programmet var ändamålsenligt i denna del.

3.6 Regeringens styrning av hbtqi-arbetet behöver bli tydligare

Vi kan konstatera att vissa av de iakttagelser som Statskontoret gjorde när det gäller regeringens styrning i vår utvärdering 2016 fortfarande gäller.¹⁴ Det finns exempel på att myndigheter anser att regeringens förväntningar på deras arbete är otydliga. De ambitioner för arbetet som regeringen anger i strategin anses vara alltför allmänt formulerade för att de ska vara ett direkt stöd för myndigheterna i deras arbete med att integrera hbtqi-perspektivet i verksamheten.

Att antalet strategiska myndigheter ökat under senare år, och därmed också antalet berörda departement, ställer också krav på regeringens styrning när det gäller mål, krav på uppföljning och på återkoppling av resultat.

Statskontoret anser att regeringens styrning av de hbtqi-strategiska myndigheternas arbete behöver utvecklas och bli tydligare, så att myndigheterna får en bättre vägledning för hbtqi-arbetet. Detta kan ske genom en tydligare återkoppling när det gäller resultaten av myndigheternas arbete. Regeringen bör också ge de myndigheter som saknar det i uppgift att formulera mål för sitt arbete med hbtqi-frågorna.

---

ställning och bättre levnadsvillkor och SOU 2007:15 Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering.

¹⁴ Statskontoret (2016:31). *Utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

4 Genomförandet av hbtqi-arbetet på myndighetsnivå

I detta kapitel beskriver vi hur arbetet med integrering, genomförande och uppföljning av hbtqi-arbetet genomförts och fungerat på myndighetsnivå och inom ramen för det strategiska nätverket. Beskrivningen ligger till grund för våra bedömningar av vilket stöd myndigheterna behöver för att de på ett effektivt sätt ska kunna genomföra regeringens strategi och handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

4.1 Sammanfattande iakttagelser

- Samtliga myndigheter har arbetat med att integrera hbtqi-perspektivet i sin verksamhet. Men myndigheterna har kommit olika långt i arbetet, och de har olika förutsättningar för att integrera och genomföra arbetet tillräckligt ändamålsenligt, effektivt och hållbart.
- Det finns vissa aspekter som försvårar myndigheternas möjligheter att genomföra hbtqi-arbetet. Aavsaknad av ledningens stöd är ett sådant exempel, liksom att det kan uppstå en perspektivträngsel med andra rättviseperspektiv. Vidare kan myndigheter ha svårt att identifiera och utveckla ändamålsenliga insatser, sakna tillräckliga kunskaper inom området och sakna effektiva verktyg och arbetsätt.
- Myndigheternas uppföljning bidrar inte till ett resultatinriktat och långsiktigt arbete. Det beror bland annat på att myndigheterna återrapporterar på olika sätt och med olika ambitionsnivåer. I vissa fall redovisar myndigheterna främst vilka insatser de genomfört, snarare än vad de fått för resultat.
- I vår analys framkommer att myndigheterna anser att det är svårt att mäta och följa upp resultaten av insatserna, och att återrapporteringen är för kortsiktig. Sammantaget påverkar dessa nämnda faktorer regeringens möjligheter att identifiera utvecklingsmöjligheter och prioriteringar för hbtqi-arbetet, och därmed styra arbetet ändamålsenligt och långsiktigt.

- Myndigheternas behov av stöd varierar. Därför är det nödvändigt att anpassa stödet utifrån respektive myndighets behov.

4.2 Myndigheterna har integrerat hbtqi-arbetet i sina verksamheter, om än på olika sätt

I uppdraget att vara strategisk myndighet ingår att integrera och lyfta fram hbtqi-perspektivet i sin egen verksamhet. Samtliga myndigheter har också arbetat med detta.

Myndigheterna har som regel en särskild utpekad person som är ansvarig för att samordna myndighetens hbtqi-arbete. Den personen ska stödja både ledningen och medarbetarna i arbetet med att integrera och genomföra hbtqi-perspektivet inom myndighetens verksamhet. Oftast startar det med att myndigheterna kartlägger vilka behov som finns inom myndigheten och att integrera perspektivet i myndighetens interna styrdokument.

I vissa fall har myndigheterna hjälpt varandra i arbetet med att integrera hbtqi-perspektivet. Exempelvis identifierade Barnombudsmannen utvecklingsbehoven inom myndigheten i dialog med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Barnombudsmannen har också haft inledande möten med både Diskrimineringsombudsmannen och Skolverket i samband med att de blev en strategisk myndighet för hbtqi-arbetet.

Myndighetens interna kompetens är en förutsättning för att den ska kunna integrera hbtqi-perspektivet i kärnverksamheten. Samtliga myndigheter har också utbildat personal i hbtqi-perspektivet, och vid flera myndigheter erbjuds nyanställda utbildning i hbtqi-perspektivet. Flera myndigheter har tagit hjälp av organisationer inom det civila samhället och andra myndigheter för att utbilda personalen.

Flera myndigheter har också integrerat hbtqi-perspektivet i interna mål, styrdokument, projektplanering med mera. De myndigheter som senast utsetts till strategiska myndigheterna arbetar med detta. Vissa myndigheter har också utvecklat särskilda handlingsplaner för sitt hbtqi-arbete, eller arbetar med att göra det. I vissa fall kombinerar myndigheten detta med arbetet med andra rättighetsperspektiv.

4.3 Vissa myndigheter har svårt att integrera hbtqi-perspektivet i relevanta delar av sin verksamhet

Statskontoret kan konstatera att myndigheterna har kommit olika långt med att integrera och lyfta fram hbtqi-perspektivet i sina verksamheter. Vi kan också konstatera att myndigheterna har olika förutsättningar för att integrera hbtqi-perspektivet i sin verksamhet. Ett par myndigheter brottas med perspektivträngsel, medan andra anser att det har gått bra att jämka samman olika rättviseperspektiv.

4.3.1 Myndigheter har olika förutsättningar för att integrera hbtqi-perspektivet

Att myndigheter har varierade förutsättningar för att integrera perspektivet kan bero på hur länge de har arbetat med hbtqi-frågor, eftersom det finns en startsträcka för att införa ett nytt perspektiv i en myndighets verksamhet. Men att en myndighet har svårare att integrera hbtqi-perspektivet kan också bero på myndighetens storlek, vad myndighetens kärnuppdrag är, förkunskaper och erfarenheter av hbtqi-frågor, samt andra strukturella och resursmässiga skillnader. Vår analys visar också att myndighetsledningens stöd är avgörande för att myndigheten på ett effektivt sätt ska kunna integrera arbetet i verksamheten.

De flesta myndigheter anser att de har god kompetens för arbetet med att integrera hbtqi-perspektivet, men att frågan behöver prioriteras mer internt för att den ska få större genomslagskraft. Det handlar enligt företrädare för myndigheterna i första hand om brist på tid, personal och resurser, som kan försvåra för myndigheterna att arbeta med att integrera hbtqi-perspektivet i verksamheten.

Statskontoret anser att vissa av myndigheterna kan behöva externt stöd för att klara av att integrera hbtqi-perspektivet i hela verksamheten. Om de inte lyckas integrera perspektivet blir det svårt för dem att uppnå målen och få genomslag för hbtqi-perspektivet i sin verksamhet. Särskilt de nytillkomna strategiska myndigheterna kan behöva stöd i arbetet, så att deras startsträcka inte ska bli så lång.

4.3.2 Vissa myndigheter har svårare att integrera hbtqi-perspektivet

Myndigheterna har förutom hbtqi-perspektivet även andra rättighetsperspektiv att förhålla sig till i sitt arbete. Exempel är jämställdhetsperspektivet och barnrättsperspektivet, liksom olika typer av rättviseperspektiv och diskrimineringsgrunder. Det kan göra det svårare för myndigheterna att integrera hbtqi-perspektivet och få genomslag för arbetet med det.

Majoriteten av de strategiska myndigheterna anser att det har gått bra att integrera hbtqi-perspektivet med uppdrag som gäller andra rättighetsperspektiv, som jämställdhetsintegrering och likabehandlingsarbetet. Några av myndigheterna har också tagit fram stödmaterial som exempelvis checklistor för att se till att alla olika perspektiv tas med i integreringen och när myndigheten genomför arbetet i verksamheten.

Men det finns några strategiska myndigheter som säger att hbtqi-perspektivet hamnar i konflikt med andra av myndigheternas rättighetsperspektiv. Inom Jämställdhetsmyndigheten till exempel utgår man från kön som den främsta maktordningen, vilket innebär att det är vägledande för annat arbete inom myndigheten, även om arbetet med andra maktordningar ingår i de uppgifter som myndigheten utför. Företrädare för Polismyndigheten nämner också att de kan ha vissa problem med att integrera uppdrag som utgår från olika diskrimineringsgrunder.

Statskontoret anser att det är viktigt att en myndighet kan kombinera olika rättighetsperspektiv, eftersom flera perspektiv behöver samordnas och berikas med varandra. Externt stöd kan underlätta detta arbete. Vi kan även i tidigare utvärderingar av Statskontoret och i andra statliga utredningar om nationella strategier och uppdrag se att det finns behov av stöd till myndigheter som upplever att det finns perspektivträngsel.¹⁵

---

¹⁵ Se bland annat Statskontoret. (2021:3). *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*, Statskontoret. (2020:15). *Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner, slutrapport*, Statskontoret. (2019:14). *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i*

4.3.3 Myndighetsledningens engagemang är av stor vikt

Myndighetsledningens stöd och engagemang är en väsentlig faktor för att myndigheten ska kunna genomföra regeringens strategi och handlingsplan för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Flera av myndigheterna lyfter också fram just att myndighetsledningens stöd och engagemang underlättar arbetet inom myndigheten väsentligt. Exempelvis framhåller företrädaren för Skolverket att myndighetens generaldirektör har betonat att Skolverket har en central och viktig roll i arbetet med att integrera hbtqi-perspektivet och sprida kunskap om frågan i skolvärlden. Även företrädare för Polismyndigheten uppger att det är mycket viktigt att utveckla chefskulturen och förstärka de insatser som redan pågår så att hbtqi- integreringen blir en naturlig del i verksamheten.

Även underlag från andra områden och liknande strategier visar hur viktigt det är att arbetet har ledningens stöd. Ett exempel är regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM).¹⁶ Statskontoret har utvärderat programmet, och konstaterat att ledningens engagemang var avgörande för JiM-arbetets legitimitet och vilken prioritet det fick i förhållande till andra uppdrag och arbetsuppgifter. Ledningens stöd var till exempel avgörande för hur mycket tid, personal och pengar som myndigheten avsatte för arbetet. Ledningens inställning har också ett viktigt signalvärde, som kan förstärka antingen ett engagemang eller ett motstånd hos medarbetarna. Statskontorets tidigare intervjuer med samordnare, avdelningschefer och medarbetare på de stora myndigheterna visar att även chefer på lägre nivåer och på lokala kontor har motsvarande betydelse för JiM-arbetet lokalt.

Statskontoret konstaterar att två strategiska myndigheter inom hbtqi-området har en regional organisation med många anställda. Migrationsverket har 6 000 anställda och Polismyndigheten har 34 000 anställda. Det

---

myndigheter. Slutrapport. SOU 2017:92. Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor och SOU 2017:15 Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering.

¹⁶ Statskontoret. (2018:17)., *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter*, delrapport.

betyder också att båda myndigheterna har många chefer på regionala och lokala kontor. Detta ställer särskilda krav på myndighetsledningens prioritering och interna kommunikation kring detta.

4.4 Myndigheternas arbete är sårbart

Arbetet med att integrera och genomföra hbtqi-perspektivet inom de strategiska myndigheterna är också sårbart. Skälet är att ansvaret för hbtqi-arbetet oftast ligger på en enskild individ. Om denne blir sjukskriven, föräldraledig, byter tjänst eller helt enkelt saknar tillräckligt engagemang eller kompetens för frågan så kan det påverka hela den ansvariga myndighetens möjlighet att integrera och fullgöra arbetet på ett tillfredsställande sätt. Det är också svårt för alla myndigheter att ha kunniga och insatta personer på plats. Myndigheter som har fått minskade anslag eller som har omlokaliserats kan ha olika utmaningar att hantera, där förlorad kompetens i hbtqi-frågor kan vara en. Detta påverkar arbetets kontinuitet och långsiktighet.

4.5 Myndigheterna behöver nya arbetssätt och mer kunskap och kompetens

Nätverket för de strategiska myndigheterna har enligt de företrädare som vi intervjuat fungerat bra, men nyttan av nätverket har framför allt bestått av erfarenhetsutbyte och kunskapsdelning. Majoriteten av myndigheterna önskar att nätverket också kunde bidra med mer stöd till myndigheterna i nätverket och till det gemensamma arbetet. Sådant stöd skulle till exempel kunna vara kunskap om hbtqi-frågor, arbetssätt och metoder för att ta sig an uppdraget, hjälp att identifiera och genomföra konkreta insatser, och för att ta fram relevanta indikatorer och verktyg för att mäta och följa upp arbetet.

Några myndigheter har haft gemensamma möten och anordnat konferenser, samt hjälpt varandra med att ta fram stödmaterial och liknande. Det arbetet har enligt vad som framkommit i våra intervjuer fungerat bra.

Statskontoret konstaterar att de strategiska myndigheterna kan ha svårt att ge det stöd som efterfrågas inom ramen för nätverket. De har ofta olika problembild, syften och målgrupper, och de har begränsade resurser för att

stödja varandra. Utrymmet att ge stöd inom nätverket har också minskat i takt med att fler strategiska myndigheter tillkommit.

Fyra av de strategiska myndigheterna uppger i våra intervjuer att de inte har något behov av externt stöd, eftersom de bedömer att de själva har den kunskap och kompetens de behöver för arbetet. Några myndigheter anser att problemen de har snarare handlar om kostnads- och resursfrågor än ett behov av stöd. En annan myndighet säger att de snarare behöver ett bollplank än stöd. Statskontoret bedömer att myndigheternas behov av stöd sannolikt varierar över tid, och att ett eventuellt externt stöd därmed behöver kunna anpassas efter de olika stödbehov som uppstår.

4.5.1 Tidigare utvärderingar och erfarenheter visar också på behovet av externt stöd

Även tidigare utvärderingar av nationella strategier och uppdrag har visat på behovet av externt stöd för att myndigheterna ska kunna arbeta mer effektivt och ändamålsenligt med tvärssektoriella frågor. Samma sak visar sig i våra intervjuer med personer som arbetat i stödfunktioner inom andra tvärssektoriella områden, som Jämställdhetsmyndigheten, Nationella sekretariatet för genusforskning, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetet.¹⁷ Tidigare utvärderingar visar också att behovet av externt stöd tenderar att öka i takt med att fler aktörer deltar i arbetet, och i takt med att myndigheterna kommer längre i arbetet.¹⁸

Stödfunktioner inom andra tvärssektoriella områden poängterar särskilt hur viktigt det är att anpassa stödet utifrån myndigheternas olika

---

¹⁷ Se bland annat Statskontoret. (2021:3). *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*, Statskontoret. (2020:4). *Utvärdering av en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020*, Statskontoret. (2019:14) *Utvärdering av regeringen utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter. Slutrapport*, SOU 2017:97 *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*, Statskontoret. (2016:26). *Utvecklad styrning – om sammanhållning och tillit i förvaltningen*, Statskontoret. (2015:9). *Utvärdering av regeringens strategi för alkohol-narkotika-dopings- och tobakspolitiken* och SOU 2007:15 *Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering*.

¹⁸ Statskontoret. (2007:15). *Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering*.

förutsättningar och behov, eftersom dessa varierar stort mellan myndigheterna.

Tidigare utvärderingar visar också att de aktörer som har fått tillgång till externt stöd har uppskattat detta stöd. De anser att det har bidragit till deras arbete med att nå och uppfylla strategin och uppdragen, även om aktören som gav stödet i vissa fall kunnat haft bättre förutsättningar för sin stödjande roll, exempelvis när det gäller resurser och långsiktighet.

4.5.2 Myndigheterna har behov av kunskaps- och kompetensutveckling

Statskontoret kan konstatera att hbtqi-arbetet ställer höga krav på myndigheterna och deras medarbetare för att hålla hbtq-perspektivet och kompetensen kring det levande i verksamheterna. De flesta av myndigheterna har god kompetens för arbetet. Men i takt med att hbtqi-arbetet integreras i myndigheternas övriga arbete så ökar också myndighetens behov av kunskaps- och kompetensutveckling, både hos ledningen och bland medarbetarna. Det handlar bland annat om kunskap om forskning på området, kunskap om specifika delar av hbtqi-arbetet, samt kunskap om ändamålsenliga och effektiva arbetsätt och metoder. Här ser Statskontoret att myndigheternas arbete skulle bli mer ändamålsenligt och effektivt om de fick hjälp i form av externt stöd. Myndigheterna kan också behöva stöd för att sprida kunskapen i verksamheten till sina målgrupper och till allmänheten.

Det civila samhällets aktörer är ett viktigt stöd för myndigheternas kunskapsutveckling och kunskapsspridning

Det kunskapsstöd som organisationer som arbetar med hbtqi-frågor i det civila samhället bidrar med är väldigt uppskattat av de strategiska myndigheterna. Samtliga myndigheter poängterar också hur viktigt det är att involvera civilsamhället ännu mer, både för att ge myndigheterna kunskap och för att sprida kunskaper.

Statskontoret anser också att det är viktigt att civilsamhället involveras i kunskapsstödet till myndigheternas hbtqi-arbete. Organisationerna har stor kunskap om och erfarenheter av målgruppens villkor och behov. De har också en nära tillgång till målgrupperna, och en vana vid operativt arbete, som att arrangera utbildningar och av att ta fram kunskapsunderlag.

Genom inrättandet av en stödande funktion finns en möjlighet att stärka kommunikationen och kontakterna mellan myndigheterna och civilsamhället.

4.6 Uppföljningen bidrar inte till ett resultatinriktat och långsiktigt arbete

Det framgår i regeringens strategi att regeringen har det övergripande ansvaret för uppföljningen av hbtqi-arbetet. De strategiska myndigheterna har å sin sida till uppgift att varje år följa upp sitt arbete och återrapportera det till regeringen.

Statskontorets utvärdering av strategin 2016 visade att regeringens krav på myndigheterna att följa upp sitt arbete var otydliga, vilket innebar att de strategiska myndigheterna i hög grad själva fick avgöra vad de skulle följa upp. Utvärderingen konstaterade också att myndigheterna saknade verktyg för att följa upp arbetet. I den utsträckning uppföljningarna berörde specifika uppdrag och insatser så handlade det sällan om resultat eller bedömning av effekter. Statskontoret ansåg därmed att uppföljningen inte bidrog till att långsiktigt göra arbetet effektivare och leverera det resultat regeringen ville.¹⁹ Vi konstaterar nu att dessa problem finns kvar, och att det därför är viktigt att regeringen ställer krav på att de strategiska myndigheterna följer upp sitt arbete på ett ändamålsenligt sätt och återrapporterar det, för att säkerställa att arbetet med att genomföra handlingsplanen och strategin fortlöper som planerat.

Sammantaget visar vår analys att flera myndigheter behöver stöd för att kunna förbättra sin uppföljning och återrapportering av arbetet. Andra rapporter från Statskontoret visar att även inom arbetet med andra tvärssektoriella områden har myndigheterna haft behov av stöd för att följa upp arbetet.²⁰ Det stöd myndigheterna behöver handlar dels om stöd för att

---

¹⁹ Statskontoret. (2016:31). *Utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

²⁰ Se bland annat Statskontoret. (2021:3). *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*, Statskontoret. (2020:4). *Utvärdering av en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020*, Statskontoret. (2019:14). *Utvärdering av regeringen utvecklingsprogram för*

identifiera och utveckla indikatorer, verktyg och metoder för att följa upp arbetet, och dels om stöd för att analysera och återrapporera resultaten av arbetet.

4.6.1 Myndigheterna behöver verktyg för att följa upp resultatet

Ytterligare en orsak till att resultatet av arbetet sällan följs upp beror enligt företrädare på myndigheterna på det är svårt att mäta och följa upp resultaten av insatserna. De uppger också att det saknas verktyg som exempelvis tydliga mål och indikatorer för att analysera resultat och effekter av arbetet.

Flera myndighetsföreträdare uppger också att det saknas statistik på vissa områden, till exempel om könsidentitet, sexuell läggning och barns utsatthet. Det gör det svårt för vissa myndigheter att kartlägga och följa upp flera aspekter av arbetet. Några myndigheter önskar också stöd för att koppla samman uppföljningsindikatorer för hbtqi-arbetet med sitt jämställdhetsintegreringsarbete och andra rättighetsperspektiv. De vill kunna koppla samman indikatorerna för att kunna följa myndighetens arbete på en mer övergripande nivå, och för att undvika flera uppföljningssystem. Myndigheter som redovisar uppföljningen av sitt hbtqi-arbete i sina årsredovisningar uppger också att deras återrapporering begränsas av att det saknas utrymme för detaljerade återrapporeringar i årsredovisningarna.

Några av de vi intervjuat anser att det är svårt att utvärdera resultat där syftet bland annat är att förändra faktorer som bemötande, förhållningssätt och normer.

---

jämställdhetsintegrering i myndigheter. Slutrapport, SOU 2017:97 Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor, Statskontoret. (2016:26). Utvecklad styrning – om sammanhållning och tillit i förvaltningen, Statskontoret. (2015:9). Utvärdering av regeringens strategi för alkohol-narkotika-dopings- och tobakspolitiken och SOU 2007:15 Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering.

4.6.2 Kraven på återrapportering är alltför kortsiktiga

Flera myndigheter anser att kraven på återrapporteringen till regeringen är alltför kortsiktiga för att myndigheterna ska kunna redovisa konkreta resultat av arbetet. Det beror dels på att vissa myndigheter har en omfattande och tidskrävande process innan de ens kan påbörja arbetet, och dels på att det är svårt och tar tid att nå resultat inom flera områden, exempelvis kring bemötande, attityder och förhållningssätt.

Polismyndigheten är en myndighet som påpekat problemet med att det kortsiktiga avrapporteringskravet, liksom återrapporteringsstider och resurser till myndigheterna är lika stora oavsett myndigheternas storlek. De påpekar att det är skillnad mellan att genomföra uppdraget i en stor myndighet som Polisen, med 34 000 anställda, vilket innebär en omfattande och tidskrävande beredningsprocess, jämfört med i en myndighet som har 34 anställda.

4.6.3 Myndigheterna redovisar sällan resultat av arbetet

Vår analys av myndigheternas redovisning av arbetet visar också att redovisningarna framför allt består av beskrivningar av vilka insatser som myndigheten har genomfört, snarare än vad arbetet och insatserna har gett för resultat. Även andra aktörer vi intervjuat, som organisationer som arbetar med hbtqi-frågor och aktörer som arbetat med eller utrett tvärsektoriella frågor, vill se en beskrivning av mer konkreta resultat av de insatser myndigheterna genomfört för att kunna följa hur arbetet och resultaten förändras över tid och på så sätt driva arbetet framåt.

4.6.4 Uppföljningen är ojämn och inte enhetlig

Vår genomgång av de strategiska myndigheternas redovisningar visar att myndigheterna redovisar uppföljningen på olika sätt, i olika omfattning och med olika ambitionsnivåer. Vissa av myndigheterna är mer ambitiösa i sitt uppföljningsarbete, medan andra främst redovisar vilka insatser de har genomfört. Jämförbarheten i myndigheternas redovisning är därför låg. Det finns heller ingen samlad uppföljning av vad de strategiska myndigheterna tillsammans åstadkommit.

Vissa av de vi intervjuat anser att ett tydligare krav på uppföljning och återrapportering skulle sätta större press på myndigheterna, och leda till ett

mer effektivt och ändamålsenligt arbete. Även Statskontorets tidigare utvärderingar pekar på att det är relativt ovanligt att resultat och effekter följs upp på ett enhetligt och samordnat sätt.

5 Samordningen av hbtqi-arbetet

I detta kapitel beskriver vi hur hbtqi-arbetet har fungerat inom det nätverk som skapats för ändamålet. Vi beskriver också hur arbetet kan förbättras, utifrån vår samlade bedömning av de behov som de strategiska myndigheterna beskriver i vår analys, men även utifrån tidigare utvärderingar av samordning inom tvärssektoriella frågor som Statskontoret genomfört.

5.1 Sammanfattande iakttagelser

- Nätverkets huvudsakliga nuvarande funktion som en plattform för kunskaps- och erfarenhetsutbyte anses fungera väl bland de deltagande myndigheterna. Myndigheterna är också nöjda med den dialog som förs med civilsamhällesorganisationerna.
- Myndigheterna i nätverket har genomfört gemensamma insatser inom hbtqi-området. Eftersom gemensamma insatser är resurskrävande är det viktigt att dessa vidtas när det är mer effektivt att insatserna genomförs av fler än en myndighet. Statskontoret har svårt att bedöma om det behövs fler gemensamma insatser.
- Dagens system med roterande ordförandeskap för nätverket anses av flera myndigheter leda till bristande kontinuitet och bromsar tempot i arbetet, då olika myndigheter har olika ambitionsnivå i sin roll som ordförande. Det sker också ett visst omtag när ordförandeposten byts ut.
- Det saknas en samlad bild över de insatser som sker inom ramen för strategin. Det innebär att det är svårt för de strategiska myndigheterna att både se sin egen roll i strategin och att identifiera behov av gemensamma insatser. En sammanställning över myndigheternas insatser skulle kunna effektivisera arbetet inom strategin. En sådan sammanställning skulle också utgöra ett viktigt underlag för regeringens styrning.

5.2 Arbetet i nätverket har bromsats av rotationen i ordföranderollen

De strategiska myndigheterna har hittills träffats fyra gånger per år i ett nätverk. Ansvaret att sammankalla till nätverksmötena har roterat mellan de strategiska myndigheterna.

Nätverket har fungerat väl för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan de strategiska myndigheterna. Men det roterande ordförandeskapet anses av flera myndighetsföreträdare leda till bristande kontinuitet.

5.2.1 Det saknas ett tydligt syfte med samverkan i nätverket

Nätverket med de hbtqi-strategiska myndigheterna är ett forum för att utbyta erfarenheter mellan myndigheterna. I handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter anger regeringen att insatserna inom fokusområdena behöver bedrivas samlad, strukturerad och långsiktig. Handlingsplanen anger även att de strategiska myndigheternas ansvar sträcker sig utanför det fokusområde som de sorterar under, och att samtliga myndigheter utgör en samlad kraft för strategins genomförande.

Varken strategin eller handlingsplanen pekar ut ett tydligt syfte med att myndigheterna ska samverka. Syftet med samverkan finns inte heller i några andra styrdokument. Av regleringsbrev framgår att myndigheterna *vid behov* ska koordinera och genomföra insatser tillsammans med övriga hbtqi-strategiska myndigheter. Det betyder att det blir viktigt att identifiera dessa behov för att samverkan ska fungera. Det finns däremot flera exempel på att regeringen har identifierat behov av samverkan inom ramen för särskilda uppdrag till vissa myndigheter. (Se bilaga 2).

Statskontoret har i tidigare utvärderingar inom tvärsektoriella områden sett att myndigheter som ska samverka med varandra är osäkra på hur de ska samverka. Om regeringen i sin styrning är otydlig med syftet och ansvarsfördelningen mellan myndigheterna är oklar, kan det leda till en mindre effektiv samverkan som tar onödigt mycket resurser i anspråk.²¹

---

²¹ Statskontoret. (2017). *Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel*.

Flera myndighetsföreträdare vi intervjuat efterfrågar också mer tydlighet om vad de ska samverka kring.

5.2.2 Nätverksträffarna bidrar till utbyte av kunskap och erfarenheter och minskar överlapp

Träffarna i nätverket har som vi tidigare konstaterat framför allt resulterat i erfarenhets- och kunskapsutbyte. De myndighetsföreträdare som vi har intervjuat menar att denna del har fungerat bra, och de ser också ett stort värde i att gemensamt diskutera hbtqi-frågor och erfarenheter från arbetet med dessa frågor.

Nätverksträffarna bidrar också till att de strategiska myndigheterna får kännedom om varandras arbeten och vilka insatser som vidtas. På så vis kan överlappning i myndigheternas arbete med hbtqi-frågor undvikas. Deltagarna berättar vid varje nätverksträff vad deras myndighet arbetar med och vad som planeras framöver. Det har också förekommit att några myndigheter som varit sammankallande sammanställt ett underlag som beskriver vad myndigheterna arbetar med inför träffarna.

Intervjupersonerna är också nöjda med den dialog myndigheterna inom ramen för nätverksträffarna för med de organisationer från civilsamhället som arbetar för hbtqi-personers rättigheter, även om vissa av de vi intervjuat skulle vilja ha mer dialog och samverkan med dessa. Organisationer inom civilsamhället som arbetar med hbtqi-personers rättigheter bjuds regelbundet in att delta på delar av träffarna vid två av de fyra tillfällen per år som nätverket träffas. Även andra organisationer och myndigheter med erfarenhet inom hbtqi-området bjuds in till nätverket för att bidra med sina erfarenheter och kunskaper.

5.2.3 Gemensamma insatser har genomförts, men behovet är oklart

I uppdraget som strategisk myndighet ingår bland annat att myndigheten ska koordinera sitt arbete med övriga hbtqi-strategiska myndigheter och genomföra insatser tillsammans med dessa när det behövs. Det framgår av myndigheternas regleringsbrev och uppdrag, även om det inte framgår på vilket sätt.

Myndigheterna har också genomfört ett antal insatser inom ramen för nätverket under åren 2016–2020 som inte varit styrda av specifika samverkansuppdrag (tabell 2). Insatserna handlar framför allt om kunskapsspridning.

Statskontoret har svårt att bedöma om de gemensamma insatser som myndigheterna genomfört är tillräckliga, eller om det behövs fler för att förverkliga intentionerna i strategin och handlingsplanen. Det beror på att det saknas en analys av behovet av gemensamma insatser i nätverket. Det kan mycket väl finnas behov av samverkan kring gemensamma insatser, med tanke på att flera av de strategiska myndigheterna har samma målgrupp. Vi har inte haft i uppdrag att titta på detta, men inte heller upptäckt några uppenbara samverkansvinster som inte har nyttjats.

Däremot har Statskontoret noterat faktorer som försvårar för myndigheterna att genomföra gemensamma insatser. Flera myndighetsföreträdare beskriver till exempel att det är svårt för de strategiska myndigheterna att samverka kring gemensamma insatser utan ett regeringsuppdrag. De uppger också att det är oklart vem i nätverket som ska ta initiativ och agera när förslag på gemensamma insatser har lyfts, vilket medför att förslagen inte tas vidare. Det kan vi också se i dagordningar och mötesanteckningar från nätverksmötena.

Vi kan också se att de gemensamma insatser som myndigheter utfört inte föregåtts av en analys av var behoven av insatser är som störst för att uppnå strategins mål. Det framgår både av våra intervjuer med myndighetsföreträdare och av vår genomgång av dagordningar och mötesanteckningar från nätverksmöten. En anledning som personer vi intervjuat nämnt är att det inte finns utrymme för sådana diskussioner rent tidsmässigt under nätverksträffarna. Men det beror också på att få myndigheter har lyft strategiska frågor när de varit ordförande för nätverket.

De flesta av de gemensamma insatser som myndigheterna genomfört har involverat samtliga strategiska myndigheter. Statskontoret vill peka på att även insatser med ett urval myndigheter kan vara aktuella

framöver. Statskontoret anser att gemensamma insatser bör genomföras när det är mer effektivt än att myndigheterna gör insatser var för sig. Det beror på att det ofta kostar mer att göra gemensamma insatser, eftersom det krävs mer koordinering inom de samverkande organisationerna.²² Ibland är gemensamma insatser mer effektiva om färre myndigheter deltar, eftersom de totala kostnaderna för samverkan då blir lägre. Flera myndighetsföreträdare säger också att samverkan kan bidra till bättre resultat om insatserna som ingår i samverkan är uppdelade mellan de olika myndigheter som deltar i samverkan, till exempel utifrån fokusområdena.

5.2.4 Samordningen av myndigheternas arbete kan bli bättre

Vi kan se att myndigheterna har haft svårt att samordna sina arbetssätt och sin kunskapsproduktion inom hbtqi-området. Det har gjorts försök i nätverket att samordna myndigheternas arbete, exempelvis när det gäller hur myndigheterna använder olika begrepp. De strategiska myndigheterna påbörjade inom ramen för nätverket en inventering av hur myndigheterna använder begrepp, kategorier och frågor kopplade till hbtqi, i undersökningar, enkäter och rapporter samt annan kommunikation. Arbetet har dock inte slutförts. Det har även gjorts försök att ta fram gemensamma mål, ett arbete som inte heller fullbordades. Några myndigheter uppger i våra intervjuer att de anser att det är svårt att sätta upp gemensamma mål för arbetet inom nätverket.

Initiativ har även tagits i nätverket till en diskussion om att samordna ny kunskap och rapporter, och myndigheterna har i nätverket diskuterat arbetssätt för att inkludera ett transperspektiv i jämställdhetsintegreringen. Men efter vad Statskontoret kan bedöma har inte diskussionen resulterat i några konkreta åtgärder.

I tabell 2 redovisar vi de gemensamma insatser som de strategiska myndigheterna genomfört under åren 2016–2020 enligt den dokumentation vi gått igenom.

---

²² Internt arbetsmaterial. (2021). *Är samverkan ett effektivt styrmedel?*

Tabell 2. Gemensamma insatser i nätverket 2016–2020.

År	Sammanfattande myndighet	Gemensam insats
2016	Folkhälso-myndigheten	De hbtq-strategiska myndigheterna arrangerade ett gemensamt panelsamtal på Mänskliga Rättighetsdagarna i Malmö för att tillsammans med RFSL och RFSL Ungdom diskutera regeringens strategi. Under 2016 och 2017 har de strategiska myndigheterna varit delaktiga i Nationella sekretariatet för genusforsknings arbete med att ta fram publikationen HBTQ-kompetent jämställdhetsarbete.
2017	Socialstyrelsen	De strategiska myndigheterna arrangerade tillsammans ett panelseminarium under Prideveckan i Malmö. RFSL och RFSL Ungdom bjöds in för att moderera samtalet.
2018	Kulturrådet	De strategiska myndigheterna anordnade en gemensam heldagskonferens om inkluderande ledarskap och verksamhet utifrån ett hbtq-perspektiv. DO var projektledare.
2019	Diskrimineringsombudsmannen	Gemensam inventering av begrepp, kategorier och frågor kopplade till hbtq och som används i undersökningar, enkäter och rapporter samt annan kommunikation.

5.2.5 Det roterande ordförandeskapet medför bristande kontinuitet

Det råder delade uppfattningar bland myndigheternas företrädare om hur det roterande ordförandeskapet fungerar. Vissa menar att det nuvarande systemet fungerar bra. En fördel som de lyfter fram är att alla får känna att de har inflytande och ansvar när ordförandeskapet roterar.

Samtidigt påpekar flera av de myndighetsföreträdare som vi har intervjuat att det roterande ordförandeskapet innebär ett omtag varje gång en ny myndighet tar vid. Det kan till exempel ta lite tid att hitta en form som fungerar för träffarna och att fylla dagordningen med ett bra innehåll.

Regeringen har inte angett vad som ska ingå i i att vara ordförande för myndighetsnätverket. Det innebär att det står varje myndighet fritt att bestämma dagordningens innehåll. Statskontoret kan se att dagordningarnas innehåll har varierat beroende på vilken myndighet som är ordförande, även om vissa punkter är mer eller mindre stående. Vi kan också se att vissa frågor som en ordförandemyndighet lyfter inte fortsätter behandlas när nästa myndighet tar vid i rollen.

Det roterande ordförandeskapet medför även att ambitionsnivån kan variera från år till år. Det visar både Statskontorets genomgång av dagordningar och minnesanteckningar från nätverksträffar och våra intervjuer med myndighetsföreträdare. En förklaring som lyfts av de vi intervjuat är att myndigheternas förutsättningar skiljer sig åt.

Omtag i nätverket uppstår även när myndigheternas kontaktpersoner byts ut och nya myndigheter tillkommer.

5.2.6 Myndigheterna samverkar även vid sidan av nätverket

Det förekommer en del kontakter mellan vissa av de strategiska myndigheterna vid sidan av nätverksträffarna, framför allt inom fokusområdet unga hbtqi-personer. Det framgår både av våra intervjuer och av myndigheternas årsredovisningar. Vissa av myndigheterna har samverkat med varandra både inom och utanför den befintliga nätverksstrukturen. Ett exempel är den skolkonferens som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, Skolverket och DO arrangerade 2021. Det har också förekommit att de strategiska myndigheterna får uppdrag av regeringen att samverka med varandra i en specifik fråga inom ramen för handlingsplanen och strategin. Exempelvis har Folkhälso-myndigheten två pågående uppdrag som de ska genomföra tillsammans med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor respektive Socialstyrelsen (se bilaga 2).

5.3 Permanent ansvar för samordningen kan göra nätverket mer strategiskt och effektivt

I detta avsnitt beskriver vi hur samordning och samverkan kan utvecklas för att de strategiska myndigheterna ska kunna genomföra strategin mer effektivt och ändamålsenligt. Våra förslag utgår från en

samlad bedömning mot bakgrund av vår analys och de behov som de strategiska myndigheterna beskriver att de har. Därutöver har vi även vägt in erfarenheter från Statskontorets tidigare uppdrag.²³

5.3.1 Skapa en stödjande funktion med övergripande samordningsansvar

Statskontoret konstaterar att det roterande ordförandeskapet gör nätverket sårbart i och med att myndigheternas ambitionsnivå och förutsättningar varierar. Dessutom sker ett visst omtag när en ny myndighet tar vid. Men dessa problem påverkar inte myndigheternas möjligheter att dela kunskap och erfarenheter i någon större utsträckning. Däremot har det varit svårt för nätverket att agera mer strategiskt, till exempel att välja och besluta om gemensamma insatser. Det har också varit svårt att inom nätverket samordna myndigheternas kunskapsproduktion, mål och hur myndigheterna använder begrepp för hbtqi-arbetet.

En stödjande funktion som har ett permanent ansvar för att samordna myndigheternas hbtqi-arbete skulle göra det lättare att vidareutveckla hbtqi-arbetet så det blir mer effektivt. Det är också något som flera myndighetsföreträdare påpekar. Om funktionen har ett permanent uppdrag att samordna myndigheternas arbete kan det bidra till:

- Ett tydligare ansvar för att hålla samman och driva arbetet i nätverket framåt. Ett permanent ordförandeskap minskar risken för att identifierade behov faller mellan stolarna.
- Att omtag i nätverket undviks. Det skulle effektivisera arbetet i nätverket genom att bidra till bättre kontinuitet.
- Att samverkan blir mer strategisk genom att det blir lättare att identifiera när det behövs gemensamma insatser som är effektiva.

---

²³ Se bland annat Statskontoret. (2020:15). *Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner, slutrapport*. Statskontoret. (2019:14). *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter. Slutrapport*. Statskontoret. (2015:9). *Utvärdering av regeringens strategi för alkohol- narkotika-, dopings- och tobakspolitiken*. Statskontoret. (2006:13). *På tvären - Styrning av tvärssektoriella frågor*. Statskontoret. (2021:3). *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*.

- Att avlasta de strategiska myndigheterna så att de kan fokusera på sitt hbtqi-arbete. En sådan arbetsdelning kan öka effektiviteten och göra roller och ansvar tydligare.
- Effektivare koordinering av arbetet, genom att den samordnande funktionen har en helhetsbild över myndigheternas arbete.
- De strategiska myndigheterna får genom samordningsfunktionens sammanställning en bättre överblick över det samlade arbetet med strategin. Detta ökar möjligheterna hos myndigheterna själva att fokusera på de mest relevanta delarna av strategin, eftersom de har en helhetsbild att utgå ifrån.
- Samordningsfunktionen skulle kunna utgöra en gemensam och förbättrad kanal mellan myndigheter och berörda organisationer i det civila samhället.

Samtidigt vill Statskontoret påpeka att det är viktigt att de delar inom nätverket som fungerar väl och som deltagarna upplever som värdefulla ska finnas kvar när samordningen utvecklas. Exempel på sådana delar är den organiserade dialogen med det civila samhällets organisationer, samt kunskaps- och erfarenhetsutbytet mellan myndigheterna.

Om nätverkets struktur och innehåll förändras i grunden finns en risk att arbetet med hbtqi-frågorna tappar fart. Som vi påpekat tidigare är det också viktigt att nätverket utgår från de strategiska myndigheternas behov av samordning och stöd.

5.3.2 Samordnande uppgifter som kan effektivisera hbtqi-arbetet

I detta avsnitt går vi närmare in på vilka uppgifter som en gemensam funktion bör ha för att samordningen mellan de strategiska myndigheternas hbtqi-arbete ska bli effektivare.

Sammanställa myndigheternas arbete och resultat

En stödjande och samordnande funktion behöver ha en övergripande helhetsbild över de insatser som vidtas av myndigheterna och som berör strategin. Det skulle aktören få genom att sammanställa myndigheternas redovisningar av arbetet och löpande följa upp arbetet. Idag saknas en helhetsbild över vilka insatser som vidtas och dess resultat. Även i

Statskontorets utvärdering av strategin från 2016 konstaterades att det saknades en samlad bild av vad de strategiska myndigheterna uppnått hittills och vilka ytterligare åtgärder det fanns behov av.²⁴

Identifiera behov av gemensamma insatser

En viktig uppgift för den stödjande och samordnande funktionen är att ge myndigheter och regeringen en samlad bild av pågående och genomförda insatser. Utifrån denna samlade bild kan funktionen också identifiera behov av ytterligare åtgärder som behövs för att uppnå målen. Det kan till exempel handla om frågor som delas mellan flera myndigheter och där ingen har ett utpekat ansvar för hanteringen eller bedriver någon verksamhet. Det kan också handla om luckor, områden som har betydelse för strategin men där ingen myndighet har något ansvar.

Ett underlag som kan vara stöd för regeringens styrning

En stödjande funktion kan också, med hjälp av sin överblick över arbetet inom ramen för strategin, stödja regeringen med underlag för en träffsäker styrning och beslut om relevanta insatser. Exempelvis kan den stödjande funktionen lyfta behov av kunskapsutveckling, insatser och samarbeten som identifierats som regeringen kan uppdra åt myndigheterna att genomföra.

---

²⁴ Statskontoret. (2016:31). *Utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

6 Statskontorets överväganden samt uppskattning av kostnader

I detta kapitel redovisar vi mer utförligt de överväganden som ligger till grund för våra förslag, med utgångspunkt i de bedömningskriterier som vi formulerat för den stödjande funktionen. Vi gör även en uppskattning av kostnaderna för våra förslag.

6.1 Statskontoret föreslår att Folkhälsomyndigheten får uppdraget som stödjande funktion

Folkhälsomyndigheten är samordnande myndighet i ett flertal stora folkhälsofrågor, däribland för den nya stödstruktur för folkhälsa som myndigheten utvecklat på uppdrag av regeringen. Stödstrukturen är uppbyggd kring fyra delar; uppföljning, samordning, fördjupad analys och kunskapsspridning. Folkhälsomyndigheten arbetar sedan tidigare med hbtqi-frågorna som en integrerad del av sitt folkhälsoarbete. Statskontoret bedömer detta som en fördel, eftersom den stödjande funktionen ska kunna bistå andra myndigheter med att exempelvis integrera hbtqi-perspektivet i sin verksamhet.

Folkhälsomyndigheten har i en skrivelse till Statskontoret den 3 juni 2021 anmält sitt intresse för uppdraget som stödjande funktion. Folkhälso-myndigheten utsågs till strategisk myndighet 2014, och framhåller i sin skrivelse att skillnaderna i hälsa och livsvillkor mellan hbtq-personer och övriga befolkningen fortsatt är stora.

I Statskontorets utvärdering av regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter 2016 föreslog vi att regeringen skulle utse en myndighet med ett särskilt samordnande ansvar inom hbtq-området, för att stärka kontinuiteten i arbetet och för att främja en mer enhetlig uppföljning av myndigheternas arbete. Statskontoret bedömde då att Folkhälso-myndigheten skulle kunna vara lämpad för en sådan uppgift.

Statskontoret kan i denna analys konstatera att Folkhälsomyndigheten, i likhet med den bedömning som vi gjorde 2016, uppfyller våra bedömningskriterier för uppdraget som stödjande funktion. Det finns ett stöd och engagemang för arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter hos myndighetens ledning. Som redovisats ovan har Folkhälsomyndigheten också både erfarenhet av att ge stöd, följa upp och samordna ett tvärsektorielt strategiarbete. Myndigheten har även en bred sakkunskap inom hbtqi-området.

Myndigheten kan både genom sin storlek och sin roll som kunskapsproducerande myndighet anses ha goda förutsättningar att arbeta långsiktigt och uthålligt med ett uppdrag som stödfunktion inom hbtqi-området.

Statskontoret bedömer det som positivt att det stödjande uppdraget för hbtqi-frågorna kan kopplas samman med den befintliga stödstruktur inom folkhälsa som myndigheten utvecklat, och som också består av uppföljning, samordning och fördjupad analys. Att Folkhälsomyndigheten har haft uppdraget som strategisk myndighet sedan 2014 bedömer vi också som en fördel. Folkhälsomyndigheten har en konkret erfarenhet av att arbeta med att integrera hbtqi-perspektivet i sin verksamhet, vilket vi bedömer som positivt för att kunna fullgöra uppgiften som stöd till andra myndigheter.

Utifrån de samtal som vi haft med Folkhälsomyndigheten bedömer vi att myndigheten har goda förutsättningar att genomföra ett långsiktigt kunskapsbaserat arbete med genomförandet av hela strategin och handlingsplanen.

6.2 En alternativ kandidat till uppdraget är Forum för levande historia

Utöver Folkhälsomyndigheten anser vi att även Forum för levande historia skulle vara en lämplig myndighet för uppdraget som stödjande funktion för myndigheternas arbete med hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Forum för levande historia arbetar sedan tidigare med frågor kopplade till hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Myndigheten har bland

annat i uppdrag att ta fram och genomföra kompetensutvecklingsinsatser för offentligt anställda om likvärdigt bemötande oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Hbtqi-frågorna ingår även i Forum för levande historias pågående arbete med att samordna och följa upp den nationella handlingsplanen mot rasism, liknande former av fientlighet, och hatbrott.

Forum för levande historia har framfört till Statskontoret att myndigheten är positiv till att få uppdraget som stödjande funktion. Myndigheten har även vid flera tidigare tillfällen meddelat regeringen att myndigheten vill utveckla ett processtöd för myndigheter som arbetar mot rasism och hbtq-fobi.²⁵

Det finns ett stöd och engagemang för hbtqi-frågorna inom myndigheten, vilket vi bedömer som en viktig förutsättning för att uppdraget som stödjande funktion ska kunna fungera på ett framgångsrikt sätt. Vi kan även konstatera att Forum för levande historia redan arbetar med frågor kopplade till hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter, vilket vi bedömer bidrar till att ge en stabilitet i uppdraget som stödjande funktion.

Statskontoret konstaterar att Forum för levande historia har både sakkunskap inom hbtqi-området och en etablerad organisation och erfarenhet av de uppgifter som skulle ingå i uppdraget för en stödjande funktion. Forum för levande historia har även en kunskapsspridande roll. I instruktionen för Forum för levande historia anges bland annat att myndigheten ska verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.²⁶

Eftersom Forum för levande historia redan i dag bistår myndigheter att följa upp arbetet med regeringens nationella handlingsplan mot rasism,

---

²⁵ Se delredovisning 2019 av uppdraget att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (KU2016/02633/DISK) s. 36; Slutredovisning 2020 av uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott 2016–2019 (KU2016/02633/DISK), s. 68, samt Statens arbete mot rasism, homo-, bi- och transfobi 2020 (Ku2019/01643/MD, Ku2019/02020/LS, A2020/00948/MRB) s. 89.

²⁶ Förordning (2007:1197) med instruktion för Forum för levande historia, 2 §, st. 3.

liknande former av fientlighet, och hatbrott så har myndigheten redan utformat en struktur för detta ändamål. Statskontoret bedömer att myndigheten även bör kunna använda denna struktur för att hantera en uppföljning av hbtqi-frågorna.

Forum för levande historia är inte en hbtqi-strategisk myndighet, men har ändå arbetat med hbtqi-frågorna under lång tid. Myndigheten har även erfarenhet av att ge stöd och utbildningar inom likabehandlingsfrågor.

Statskontoret konstaterar att även Forum för levande historia uppfyller de bedömningskriterier som vi formulerat för en stödjande funktion. Samtidigt finns det några aspekter som gör att vi prioriterar Folkhälsomyndigheten högre. En sådan aspekt är hur uppdraget som stödjande funktion för hbtqi-strategiska myndigheter ryms inom Forum för levande historias huvuduppdrag att främja arbetet med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och om kommunistiska regimers brott mot mänskligheten, samt att sträva efter att öka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde. Uppdraget är därmed mer avgränsat än Folkhälsomyndighetens bredare folkhälsouppdrag.

Därutöver bedömer vi det som något oklart hur ett kommande museum om Förintelsen kan påverka Forum för levande historias nuvarande uppdrag. Regeringen har emellertid tidigare angett att de ser ett fortsatt behov av att utveckla Forum för levande historia som expertmyndighet även efter att ett museum om Förintelsen inrättats.²⁷

6.2.1 Konsekvenser av förslagen

Statskontoret bedömer att både Folkhälsomyndigheten och Forum för levande historia har goda förutsättningar att fungera väl i uppdraget som stödjande funktion inom hbtqi-området.

En tänkbar risk med uppdraget som stödjande funktion är att den stödjande myndighetens egna sakfrågor prioriteras upp i det samlade

---

²⁷ Dagens Nyheter. (2021). *DN Debatt: "Ett museum om Förintelsen ska öppna i Stockholm 2022"*. (Hämtad 2021-01-27). <https://www.dn.se/debatt/ett-museum-om-forintelsen-ska-oppna-i-stockholm-2022/>.

arbetet med strategin och handlingsplanen, på bekostnad av övriga fokusområden. Men vi bedömer att denna risk är liten, dels eftersom både Folkhälsomyndigheten och Forum för levande historia redan i dag bedriver ett brett arbete med hbtqi-frågorna, dels eftersom uppdraget som stödjande funktion ska komplettera och stödja övriga myndigheter i deras eget arbete med att uppfylla fokusområdena i strategin.

6.3 Övriga aktörer som Statskontoret övervägt för ett stödjande uppdrag

Nedan redovisas de övriga aktörer som Statskontoret har övervägt, men som vi av olika skäl valt att inte föreslå för uppdraget som stödjande funktion.

6.3.1 MUCF har lång erfarenhet av arbete med hbtqi-frågor, men befinner sig i en återuppbyggnadsfas

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, är förvaltningsmyndighet för frågor som rör ungdomspolitiken och politiken för det civila samhället. Myndigheten ska verka för att målen inom ungdomspolitiken och politiken för det civila samhället uppnås genom att ta fram, samla och sprida kunskap. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ska även bidra till att samordna statliga insatser och samverka med myndigheter, kommuner, regioner och det civila samhällets organisationer. Myndigheten fördelar även statsbidrag till kommuner och organisationer inom civilsamhället.²⁸

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor blev strategisk myndighet 2014, och har därmed lång erfarenhet av arbetet som strategisk myndighet och av de utmaningar som kan följa med uppdraget. Myndighetens breda kontakter med civilsamhället är en fördel inom hbtqi-området, eftersom uppdraget om att samordna, följa upp och ge stöd till de strategiska myndigheterna även förutsätter kontakter med målgrupperna.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ställer sig positiv till att få ett uppdrag som stödjande funktion inom hbtqi-området. Utifrån de

---

²⁸ SFS 2018:1425. *Förordning med instruktion för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.*

kriterier som Statskontoret har formulerat konstaterar vi att hbtqi-frågorna har ledningens stöd och engagemang. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har sakkunskap inom hbtqi-området, och har på längre sikt kapacitet att bygga ut denna kompetens ytterligare. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har också kommit långt med att integrera hbtqi-perspektivet i verksamheten och har även haft flera regeringsuppdrag inom hbtqi-området.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor uppfyller även de bedömningskriterier som vi formulerat för ett stödjande uppdrag. Samtidigt konstaterar Statskontoret att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor i samband med myndighetens omlokalisering från Stockholm till Växjö 2019 förlorade omkring 90 procent av sina medarbetare. Detta har medfört att myndigheten tappat kompetens, kunskap och erfarenhet som myndigheten fortfarande arbetar med att fylla. Statskontoret bedömer att det finns en risk med att i nuläget ge uppdraget som stödjande funktion till MUCF, eftersom myndigheten befinner sig i ett återuppbyggnadsskede, också inom hbtqi-området.

Mot bakgrund av dessa omständigheter bedömer vi att arbetet med att bygga upp en specialistkompetens inom hbtqi-området kan bli mer tids- och resurskrävande för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor än för Folkhälsomyndigheten och Forum för levande historia.

6.3.2 Nationella sekretariatet för genusforskning är främst intresserade av deluppdraget som gäller uppföljning

Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet har i uppdrag att främja genusforskning inom universitets- och högskolesektorn i Sverige, och arbetar för hållbara villkor i utbildning, forskning och arbetsliv. Nationella sekretariatet för genusforskning har också haft uppdrag att stödja andra myndigheter inom ramen för myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering, och har därmed erfarenhet av liknande uppdrag. Sekretariatet har även kunskaper inom hbtqi-området, och har bland annat tagit fram en handbok för hbtq-anpassad jämställdhetsintegrering.

Statskontorets utvärdering av Jämställdhetsintegreringen visade att sekretariatet hade svårt att klara av att ge tillräckligt stöd i genomförandefasen till de 60 myndigheter som ingick. Men det framgick också av Statskontorets analys att sekretariatet inte fått tillräckligt med resurser för arbetet, och att stödet till myndigheterna trots det var uppskattat.²⁹

Genom att inrätta ett centrum vid ett universitet eller en högskola kan centrumet relativt snabbt och enkelt ta till vara lärdomar från forskning, samtidigt som forskningen får direkt tillgång till erfarenheter av praktiskt arbete inom området. En nackdel kan vara att ett sådant centrum inte kan få ansvar för att utfärda föreskrifter på området, och heller inte har en given samordningsroll gentemot andra aktörer.³⁰

I Statskontorets samtal med Nationella sekretariatet för genusforskning har sekretariatet framfört att de inte är intresserade av ett uppdrag som stödjande funktion, utan i första hand av den del av uppdraget som gäller att följa upp myndigheternas arbete. Statskontoret bedömer att det är en mer effektiv lösning att samla alla delar av uppdraget på samma myndighet, och vi har därför inte föreslagit Nationella sekretariatet för det stödjande uppdraget.

6.3.3 Jämställdhetsmyndigheten vill inte ha uppdraget som stödjande funktion

Jämställdhetsmyndighetens grunduppdrag är att arbeta med uppföljning, analys, samordning, kunskap och stöd i syfte att nå de jämställdhetspolitiska målen.³¹ Myndigheten ska också stödja andra statliga myndigheter i deras arbete med jämställdhetsintegrering. Jämställdhetsmyndigheten arbetar därför redan med ett stöd-, uppföljnings- och samordningsuppdrag inom ett närliggande område.

---

²⁹ Statskontoret. (2019:14) *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter*, slutrapport.

³⁰ Statskontoret. (2014:14). *Utvärdering av samordningen av arbetet mot prostitution och människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholms län*.

³¹ SFS 2017:937. *Förordning med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten*.

Flera av de övriga hbtqi-strategiska myndigheterna nämner Jämställdhetsmyndigheten som en potentiell kandidat till ett stöd-, uppföljnings och samordningsuppdrag inom hbtqi-arbetet. Myndigheten fördes även fram av utredningen Transpersoner i Sverige som en lämplig aktör för ett samordnande uppdrag. Men vid den tidpunkt då utredningen föreslog Jämställdhetsmyndigheten var myndigheten ännu inte inrättad.

Statskontoret konstaterar att Jämställdhetsmyndigheten har erfarenhet av att samordna, följa upp och ge stöd till andra myndigheter när det gäller jämställdhetsintegrering. Myndigheten har också kunskaper inom hbtqi-området, och har förutsättningar att arbeta långsiktigt med hbtqi-frågorna.

Jämställdhetsmyndigheten har inte haft några särskilda regeringsuppdrag när det gäller hbtqi-arbetet utöver uppgiften att vara strategisk myndighet. Däremot ingår hbtqi-frågan i ett långsiktigt uppdrag om att utbilda och ge kunskapsstöd till lärare och andra utbildningsansvariga vid universitet och högskolor. Stödet gäller bland annat mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, inklusive hbtq-personers utsatthet för våld i nära relationer.

Statskontoret noterar vidare att Jämställdhetsmyndigheten motsatte sig ett uppdrag som samordningsansvarig för hbtq-strategin i sitt remissvar till utredningen om transpersoner.³²

Jämställdhetsmyndigheten uppger också i samtal med Statskontoret att myndigheten inte anser sig ha vare sig resurser, kapacitet inom organisationen eller intresse av att åta sig uppdraget som stödande och samordnande funktion inom hbtqi-området. Eftersom Statskontoret bedömer att ledningens stöd är en viktig förutsättning för att kunna fungera på ett tillfredsställande sätt i uppdraget som stödfunktion för hbtqi-frågorna så har vi valt att bortse från Jämställdhetsmyndigheten som lämplig aktör för uppdraget som stödande funktion.

---

³² Jämställdhetsmyndigheten. (2018) *Jämställdhetsmyndighetens remissvar på SOU 2017:92, Transpersoner i Sverige – förslag för stärkt ställning och bättre levnads-villkor*, 2018-03-06, dnr 91.

6.3.4 Diskrimineringsombudsmannen är tillsynsmyndighet för andra myndigheter

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har av vissa myndigheter förts fram som en lämplig kandidat för ett stödjande och samordnande uppdrag. Men Statskontoret bedömer att det vore mindre lämpligt att välja DO, eftersom det är en tillsynsmyndighet för andra myndigheter, däribland de strategiska myndigheterna. Därmed kan det vara problematiskt för DO att ha en roll som stödjande funktion för andra myndigheter.

Utredningen om transpersoners villkor bedömde att DO har en särställning bland övriga myndigheter, eftersom ombudsmannens självständighet och oberoende är säkrat genom att myndighetens grundläggande ansvarsområden och uppgifter regleras i lag. Därmed är det riksdagen och inte regeringen som avgör myndighetens mandat. Det har även betonats tidigare hur viktigt det är att DO har en hög grad av självständighet och oberoende i förhållande till regeringen.³³ Statskontoret bedömer det därför inte som lämpligt att utse DO för uppdraget som stödjande och samordnande funktion inom hbtqi-området.

6.3.5 Institutet för mänskliga rättigheter får en granskande roll och har ännu inte inrättats

Regeringen överlämnade i mars 2021 en proposition till riksdagen om att inrätta en ny myndighet, Institutet för mänskliga rättigheter, vilket beslutades av riksdagen den 9 juni 2021.³⁴

Institutet för mänskliga rättigheter ska inrättas från och med den 1 januari 2022. I uppdraget för myndigheten ingår att följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas i Sverige. Därutöver ska institutet bland annat lämna förslag till regeringen om vilka åtgärder som behövs för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

---

³³ SOU 2016:87. *Bättre skydd mot diskriminering*.

³⁴ Prop. 2020/21:143. *Institutet för mänskliga rättigheter 2020/21*. Bet. 2020/21:KU33, rskr. 2020/21:356.

Eftersom institutets huvuduppdrag är att fungera som oberoende och granskande myndighet så menar Statskontoret att det är mindre lämpligt att ge myndigheten ett stödjande uppdrag. Eftersom myndigheten ännu inte har inrättats bedömer vi också att det kan ta tid innan den skulle kunna fungera som ett stöd för andra myndigheter.

6.3.6 Nationell samordnare är ingen långsiktig lösning

Att ge uppdraget till en nationell samordnare är ett alternativ till att ge uppdraget om samordning, uppföljning och stöd till en central myndighet. Vi bedömer dock att det ur effektivitets- och kostnadssynpunkt är mindre lämpligt att inrätta en ny funktion för uppgiften att vara ett stöd för myndigheter i att genomföra strategin och handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Skälet till att vi gör den bedömningen är att det redan i dag finns lämpliga myndigheter som skulle kunna fungera som en stödjande funktion. Dessutom organiseras nationella samordnare ofta i kommittéform, vilket innebär att de är tillfälliga myndigheter. Därmed blir inte en nationell samordnare ett uppdrag på lång sikt.

6.3.7 En länsstyrelse kan få svårt att etablera samverkan mellan nationella aktörer

Ytterligare ett alternativ som Statskontoret övervägt men avfärdat är att ge uppdraget till en länsstyrelse. Länsstyrelser har och har haft uppdrag inom jämställdhetsområdet, exempelvis inom arbetet mot prostitution, människohandel och hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelserna har ofta en roll i att samordna olika frågor. De arbetar även med andra tvärsektoriella frågor som Agenda 2030 och social hållbarhet. Länsstyrelsernas breda uppdrag innebär att risken minskar för slagsida mot ett enskilt perspektiv på hbtqi-arbetet.³⁵

Samtidigt kan Statskontoret se vissa principiella nackdelar med att en länsstyrelse får uppdraget om att samordna, följa upp och ge stöd inom hbtqi-området. En tänkbar nackdel med att en länsstyrelse ges ett nationellt uppdrag är att länsstyrelserna främst har etablerade kontakter

---

³⁵ Statskontoret. (2014:14). *Utvärdering av samordningen av arbetet mot prostitution och människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholms län.*

inom det egna länet.³⁶ Det ligger inte heller i linje med den förvaltningspolitiska principen om en samordnad länsförvaltning.

6.4 Statskontorets uppskattning av kostnaderna för förslagen

- Statskontoret uppskattar den årliga kostnaden för den stödjande funktionen till 2,9 miljoner kronor.

Statskontoret har uppskattat kostnaderna för att finansiera verksamheten för den stödjande funktionen. Underlag för denna uppskattning redovisas nedan.

6.4.1 Vi har uppskattat kostnaderna för det inledande arbetet med att bygga upp funktionen

I Statskontorets uppdrag har ingått att göra en översiktlig uppskattning av kostnaderna för våra förslag. Förslaget att inrätta en stödfunktion för arbetet med regeringens strategi och handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter innebär enligt vår uppskattning till en början en årlig utgift på 2,9 miljoner kronor för de tre första åren. Vi har uppskattat att funktionen består av två årsarbetskrafter.³⁷ Därutöver tillkommer verksamhetskostnader, till exempel för kommunikation och för arrangerandet av nätverksträffar.

Uppskattningen avser det resurstillskott som behövs för att den myndighet regeringen utser ska kunna genomföra uppdraget i enlighet med förslaget i denna rapport. En utgångspunkt för denna uppskattning är att den myndighet som får uppdraget har erfarenhet av liknande former av stödjande verksamhet. Den myndighet vi föreslår för uppdraget har redan en struktur för att arbeta med dessa frågor som kan anpassas till uppdraget. Detta innebär att det går att ta vara på kunskaper som myndigheten redan

---

³⁶ Statskontoret. (2014:14). *Utvärdering av samordningen av arbetet mot prostitution och människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholms län.*

³⁷ En årsarbetskraft uppskattas till en kostnad på 1 miljon kronor inklusive sociala avgifter och årsarbetskraftens del av myndighetsgemensamma kostnader.

har, och att det finns kunskap som går att bygga vidare på. Därmed finns förutsättningar för att både ta tillvara på synergieffekter och för att bygga upp en kostnadseffektiv stödfunktion.

Resurstillskottet i ett längre perspektiv bör utgå från regeringens prioriteringar och erfarenheter från den föreslagna funktionen. Funktionen arbete bör utvärderas efter en tid (se kapitel 2) och resultatet bör ligga till grund för medelstillelningen därefter och på längre sikt.

En stödjande funktion kan över tid antas bygga upp kunskap och kapacitet, och därmed bidra till ett mer effektivt genomförande och till att bättre uppnå intentionerna i regeringens strategi och handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

6.5 Underlag för uppskattning av kostnaderna

Våra beräkningar av kostnaderna utgår dels från uppskattningar från två strategiska myndigheter för deras kostnader för att vara ordförande för nätverket, dels uppskattningar från tre myndigheter om vilka resurstillskott de skulle behöva för att fungera som en stödjande funktion för de hbtqi-strategiska myndigheterna. Därutöver har vi utgått från underlag om kostnader för stödjande funktioner inom andra områden. Samtliga underlag redovisas i följande avsnitt.

6.5.1 Förstärkta anslag för att integrera hbtqi-perspektivet i myndigheternas verksamhet

Vår beräkning av kostnaderna för den föreslagna funktionen som stöd till de strategiska myndigheterna utgår från att de strategiska myndigheterna även i fortsättningen ansvarar för att integrera hbtqi-perspektivet i sina respektive verksamheter. Vi har också utgått ifrån att redan anvisade medel till myndigheterna kvarstår även framgent. Alla myndigheter utom DO har fått ett särskilt anslag under de tre första åren efter att regeringen utsåg dem till strategiska myndigheter. De förstärkta anslagen har varierat mellan 333 000 kronor och 500 000 kronor per år. Därefter har myndighetens ramanslag ökat med motsvarande belopp för de strategiska myndigheter som utsågs 2014. Uppgiften har alltså inneburit att myndigheterna har fått ett resurstillskott. De övriga myndigheterna har utsetts senare och för dessa har regeringen inte fattat beslut om förstärkning av myndigheternas ramanslag ännu. Därutöver har regeringen

beslutat om särskilda uppdrag till myndigheterna som rör hbtqi-området eller där dessa frågor ingår som en del i uppdraget. I de flesta fall har dessa uppdrag finansierats i särskild ordning.

6.5.2 Två myndigheter har uppskattat kostnaderna för nätverket

Två strategiska myndigheter, Socialstyrelsen och Kulturrådet, har uppskattat kostnaderna för att vara ordförande för och administrera det befintliga nätverket. Enligt deras uppskattning var kostnaden 164 000 kronor respektive 200 000 kronor. Kostnaderna har framför allt varit lönekostnader. Övriga kostnader har avsett förtäring och kostnader för att anordna aktiviteter. De övriga strategiska myndigheter som varit ordförande för nätverket uppger att kostnaderna har varit begränsade.

6.5.3 Myndigheterna har bedömt vilka resurser de skulle behöva för funktionen

Vi har frågat Folkhälsomyndigheten, Forum för levande historia och Myndigheten för ungdoms- och civillsamhällsfrågor om deras bedömning av hur mycket resurser som skulle krävas för att fungera som en stödjande funktion. De bedömer att det behövs en till två årsarbetskrafter för att fullgöra uppdraget att vara stödjande funktion till de hbtqi-strategiska myndigheterna. Därutöver bedömer myndigheterna att det behövs ytterligare medel för att utveckla och genomföra arbetet.

Folkhälsomyndigheten ger följande exempel på övriga medel som behövs för verksamheten. Detta avser exempelvis litteratur, resor, digitala plattformar, formgivning av kommunikativa insatser av det strategiska arbetet på nationell nivå, övergripande statistiska analyser, årlig samverkanskonferens för de strategiska myndigheterna. Folkhälso-myndigheten uppskattar kostnaden till 0,5–1,5 miljon kronor per år, beroende på ambitionsnivå.

Sammanfattningsvis varierar bedömningarna från myndigheterna när det gäller omfattningen på arbetet. Bedömningen uppgår till en till två årsarbetskrafter. Övriga kostnader uppskattas till 0,5–1 miljon kronor årligen.

6.5.4 Erfarenheter från andra områden

Vi har jämfört vår uppskattning av kostnaderna för en stödjande funktion med kostnaderna för liknande stödfunktioner inom andra områden. Detta gäller stöd till myndigheternas jämställdhetsintegrering JiM, Riksantikvariatets stöd till myndigheter att ta fram strategier för kulturmiljöfrågor, och arbetet inom Forum för levande historia med den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet, och hatbrott.

Stöd till myndigheternas jämställdhetsintegrering (JiM) genomfördes till en början av Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet, och utgick från regeringsuppdrag under perioden 2013–2017. Uppdraget förändrades med tiden något. Sekretariatet genomförde det första uppdraget för 2013–2014 i form av stödinsatser som i första hand omfattade ledningsgruppträffar, platsbesök, nätverksträffar, utbildning och konferenser. I uppdraget för 2015–2018 lade regeringen till vissa uppgifter och förtydligade andra. Regeringen konkretiserade uppgiften att anordna forum för erfarenhetsutbyte med att forumen skulle bestå av nätverksträffar.

Inledningsvis omfattades 18 myndigheter av arbetet (JiM1 sedan 2013). Antalet utökades successivt. Sedan 2015 ingick 22 myndigheter i JiM2 och sedan 2016 ingick 19 myndigheter i JiM3.

Anslaget har ökat med antalet JiM-myndigheter från 1,3 miljoner kronor 2013 till 7 miljoner kronor 2016–2017. Mellan 2013–2017 har antalet årsarbetskrafter som arbetar med stödet ökat från cirka 1,5 till 8 årsarbetskrafter. Sekretariatet har också fått ett extra anslag för att stödja jämställdhetsintegrering inom Regeringskansliet.³⁸

När Jämställdhetsmyndigheten inrättades 2018 fick de regeringens uppdrag att fortsätta stödja myndigheternas arbete med jämställdhetsintegreringen, och tog därmed över detta arbete från Nationella sekretariatet för genusforskning.

---

³⁸ Statskontoret. (2018:17). *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter, delrapport.*

Andra exempel på uppdrag till myndigheter att fungera som stöd för andra myndigheter är Riksantikvarieämbetets uppdrag 2017 att stödja tio myndigheter i deras arbete med att utarbeta vägledande strategier för kulturmiljöfrågor. Regeringens avsikt med uppdragen var att de berörda myndigheterna skulle utarbeta ett mer samlat och strategiskt förhållnings-sätt till hur deras verksamheter påverkar kulturmiljön och bidrar till de nationella kulturmiljömålen.

I Riksantikvarieämbetets uppdrag ingick bland annat att erbjuda metodstöd och att ansvara för en gemensam dialog mellan de myndigheter som medverkade. Riksantikvarieämbetets del av uppdraget återrapporterades till regeringen den 31 januari 2020.³⁹

Enligt Riksantikvarieämbetet använde myndigheten i snitt 2 årsarbetskrafter för att ge stöd åt andra myndigheter. I det inledande arbetet med att planera uppdraget avsatte Riksantikvarieämbetet 3 årsarbetskrafter under ett halvår. I den avslutande fasen behövde myndigheten 1 årsarbetskraft.

Även Forum för levande historia har ett samordningsuppdrag. Myndigheten har till uppgift att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet, och hatbrott, och att erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism och intolerans i historien. Myndigheten avsätter årligen 4,2 årsarbetskrafter för detta arbete.

Sammanfattningsvis visar denna genomgång av erfarenheter från andra områden ett årligt behov av mellan 1,5 till 8 årsarbetskrafter för att fullgöra uppdraget att svara för stöd och samordning till myndigheter inom andra områden. Jämställdhetsintegreringen, som befinner sig i den över delen av denna skala, har dock omfattat betydligt fler myndigheter än vad som är fallet med de hbtqi-strategiska myndigheterna.

---

³⁹ Regeringen (2017). *Uppdrag till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Trafikverket, Tillväxtverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket att utarbeta vägledande strategier för kulturmiljöfrågor 2017-06-22 Ku2017/01563/KL* samt Prop. 2016/17:116. *Kulturarvspolitik*.

6.5.5 Statskontorets uppskattning av kostnaderna

Vi bedömer att det är rimligt att medel för två årsarbetskrafter tillförs Folkhälsomyndigheten, alternativt den myndighet som får regeringens uppdrag att ge stöd till de hbtqi-strategiska myndigheterna.

När det gäller storleken på övriga medel för den stödjande funktionen bedömer vi att det beror på vilken ambitionsnivå regeringen väljer för arbetet. Men vi bedömer att dessa medel uppgår till 0,5–1,5 miljoner kronor per år, utifrån de uppskattningar vi redovisat ovan. Folkhälsomyndigheten kan sannolikt göra en mer precis bedömning av de övriga medel som behöver tillföras för detta arbete i sitt kommande budgetunderlag till regeringen.

Referenser

Arbetsmarknadsdepartementet (2013). *En strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

Arbetsdepartementet (2021). *Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.*

Diskrimineringsombudsmannen. (2021). *Aktuellt på DO inför mötet med de hbtqi-strategiska myndigheterna 2021-03-11.*

Diskrimineringsombudsmannen. (2020). *DO:s arbete med regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.*

Diskrimineringsombudsmannen. (2020). *Årsredovisning 2020.*

Diskrimineringsombudsmannen. (2019). *Årsredovisning 2019.*

Dagens Nyheter. (2021). DN Debatt: "Ett museum om Förintelsen ska öppna i Stockholm 2022". (Hämtad 2021-01-27).

<https://www.dn.se/debatt/ett-museum-om-forintelsen-ska-oppna-i-stockholm-2022/>.

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Psykisk ohälsa, suicidalitet och självskada bland unga transpersoner.*

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2020.*

Folkhälsomyndigheten. (2018). *Insatser för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

Justitiedepartementet. (2017). *Uppdrag att genomföra insatser för att bevara och stärka kompetensen för hög rättslig kvalitet i ärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas, dnr Ju2017/05955/EMA.*

Jämställdhetsmyndigheten. (2021:9). *Slutredovisning hbtqi-strategisk myndighet.*

Jämställdhetsmyndigheten. (2018) *Jämställdhetsmyndighetens remissvar på SOU 2017:92, Transpersoner i Sverige – förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*, 2018-03-06, dnr 91.

Kulturdepartementet. (2017). *Uppdrag till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Trafikverket, Tillväxtverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket att utarbeta vägledande strategier för kulturmiljöfrågor*, 2017-06-22 Ku2017/01563/KL.

Migrationsverket. (2021). *Slutredovisning av Migrationsverkets arbete med uppdraget att vara strategisk myndighet för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter.*

Migrationsverket. (2020). *Årsredovisning 2019.*

MUCF. (2018). *Insatser för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.*

Polismyndigheten. (2021). *Polismyndigheten som strategisk myndighet för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter Delredovisning regeringsuppdrag.*

Proposition. 2020/21:143. *Institutet för mänskliga rättigheter.*

Proposition 2016/17:116. *Kulturarvspolitik.*

Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Diskrimineringsombudsmannen.

Regleringsbrev för budgetåret 2020 och 2021 avseende Barnombudsmannen.

Regleringsbrev för budgetåret 2020 respektive 2021 avseende Jämställdhetsmyndigheten.

Regleringsbrev för budgetåret 2016 respektive 2017 avseende Folkhälso- myndigheten.

Regleringsbrev för budgetåret 2016 respektive 2017 avseende Social- styrelsen.

Regleringsbrev för budgetåret respektive budgetår 2013 till och med 2021 avseende Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Statens folkhälsoinstitut.

Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Migrationsverket.

Socialstyrelsen. (2019). *Årsredovisning 2019.*

Socialstyrelsen. (2018). *Årsredovisning 2018.*

Socialstyrelsen. (2017). *Årsredovisning 2017.*

Statskontoret. (2021:4). *Modell för uppföljning av förvaltningspolitiken.*

Statskontoret. (2021:3). *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin.*

Statskontoret. (2020:102). *Styrning av digitala investeringar. Delrapport.*

Statskontoret. (2020:15). *Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner. Slutrapport.*

Statskontoret. (2020:4). *Utvärdering av en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetets livet 2016–2020.*

Statskontoret. (2019:14). *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter. Slutrapport.*

Statskontoret. (2018:17). *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter. Delrapport.*

Statskontoret. (2018). *Remissvar på SOU 2017:92 Transpersoner i Sverige - Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor.*

Statskontoret. (2017). *Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel*. Om offentlig sektor.

Statskontoret. (2016:31). *Utvärdering av strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller konstuttryck*.

Statskontoret. (2016:26). *Utvecklad styrning – om sammanhållning och tillit i förvaltningen*.

Statskontoret. (2016:21). *Nationella uppdrag om mäns våld mot kvinnor - En analys av regeringens styrning*.

Statskontoret. (2016:19). *Mer tid till kärnverksamheten*.

Statskontoret. (2016:13). *Utvärdering av en samlad styrning med kunskap för hälso- och sjukvård och socialtjänst*. Delrapport.

Statskontoret (2015:9). *Utvärdering av regeringens strategi för alkohol-, narkotika-, dopings- och tobakspolitiken*.

Statskontoret. (2015:2). *Analys av den nationella handlingsplanen för arbetsmiljöpolitiken*.

Statskontoret. (2014:14). *Utvärdering av samordningen av arbetet mot prostitution och människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholms län*.

Statskontoret. (2006:13). *På tvären - Styrning av tvärsektoriella frågor*.

Statskontoret. (2007:15). *Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering*.

Statskontoret. (2006:13). *På tvären - Styrning av tvärsektoriella frågor*.

SOU 2017:92. *Transpersoner i Sverige - Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*.

SOU 2016:87. *Bättre skydd mot diskriminering*.

SOU 2007:15. *Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering.*

Bilaga 1

Regeringsuppdraget

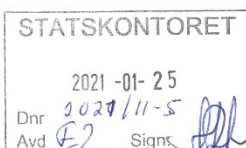
Regeringsbeslut

II 2

2021-01-21
A2021/00141

Arbetsmarknadsdepartementet

Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag till Statskontoret om samordning, uppföljning och stöd inom ramen för regeringens arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter

Regeringens beslut

Statskontoret ska analysera och föreslå lämplig organisation för samordning och uppföljning inom ramen för regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, och handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Statskontoret ska även analysera vilket stöd de hbtqi-strategiska myndigheterna behöver i sitt arbete med att integrera ett hbtqi-perspektiv i verksamheten. Syftet är att skapa en mer effektiv och ändamålsenlig modell för samordning, uppföljning och stöd inom området. I uppdraget ingår att:

- lämna förslag på en långsiktigt hållbar organisation för samordning och uppföljning inom området.
- lämna förslag på hur en stödjande funktion kan organiseras och lämplig aktör för uppdraget.
- göra en översiktlig uppskattning av kostnaderna för förslagens genomförande.

Vid genomförandet av uppdraget ska Statskontoret inhämta synpunkter från de hbtqi-strategiska myndigheterna. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 30 september 2021.

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-411 36 16
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Fredsgatan 8
E-post: a.registrator@regeringskansliet.se

Skälen för regeringens beslut

Regeringens arbete för att stärka hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter bedrivs sedan 2014 med utgångspunkt i strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Strategin har lagt grunden för ett långsiktigt arbete inom fokusområdena våld, diskriminering och andra kränkningar, unga hbtqi-personer, hälsa, vård och sociala tjänster, privat- och familjeliv, kulturområdet samt det civila samhället. För vissa av fokusområdena har strategiska myndigheter utsetts.

I samband med att strategin beslutades utsågs Diskrimineringsombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) och Statens kulturråd till strategiska myndigheter för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Därefter har Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Statens skolverk, Polismyndigheten och Barnombudsmannen tillkommit som strategiska myndigheter.

Strategin kompletteras genom beslut den 21 januari 2021 med en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Handlingsplanen syftar till att komplettera och kraftsamla arbetet. Genom handlingsplanen utses även Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd till strategisk myndighet.

Uppdraget som strategisk myndighet innebär att myndigheten i sin verksamhet och i enlighet med regeringens målsättning för fokusområdet ska främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Det betyder att ett hbtqi-perspektiv ska integreras och synliggöras i myndighetens verksamhet. Det innebär att de strategiska myndigheterna i sin tur ska arbeta för att integrera ett hbtqi-perspektiv i arbetet mot sina målgrupper, såsom andra myndigheter, medborgare, företag, kommuner och regioner. Detta ska dock inte uppfattas som att respektive myndighet ansvarar för alla frågor som samlas under ett fokusområde eller att deras roll som strategisk myndighet är begränsad till ett specifikt fokusområde. Flera av myndigheterna bedriver verksamhet som berör flera av fokusområdena och samtliga myndigheter utgör på så vis en samlad kraft för strategins genomförande.

Samordningen av de strategiska myndigheternas arbete har hittills skett genom ett årligen roterande ansvar för att sammankalla de övriga strategiska myndigheterna.

När strategin utvärderades av Statskontoret 2016 föreslog Statskontoret att en myndighet i stället skulle ges ett särskilt samordnande ansvar. Detta främst för att stärka kontinuiteten i arbetet, men även för att främja en mer enhetlig uppföljning av myndigheternas arbete. Den samordnande myndigheten föreslogs få i uppdrag att, i samverkan med relevanta aktörer, utveckla uppföljningen av arbetet, liksom att sammanställa och presentera information och kunskap på området.

I betänkandet Transpersoner i Sverige (SOU 2017:92) föreslås att Jämställdhetsmyndigheten bör ansvara för samordning, uppföljning och stöd inom ramen för en ny handlingsplan. Utredningen menar att en myndighet behöver tilldelas ett övergripande samordningsansvar för att genomförandet av handlingsplanen ska kunna bedrivas så effektivt som möjligt. Jämställdhetsmyndigheten hade dock ännu inte inrättats när utredningen lämnade sitt förslag. Ett alternativ, eller ett komplement, skulle enligt utredningen vara att inrätta ett kunskapscentrum om hbtqi-personers levnadsvillkor.

Vid ett sakkråd med civila samhället och de strategiska myndigheterna som genomfördes inför framtagandet av handlingsplanen framfördes att om de strategiska myndigheterna ska integrera ett hbtqi- perspektiv i verksamheten i sin helhet så finns det ett behov av mer stöd. En jämförelse gjordes med uppstarten av jämställdhetsintegreringsuppdraget då det fanns ett stödjande sekretariat med ett tydligare integreringsuppdrag.

Det finns behov av en effektiv och långsiktig organisering av arbetet inom området. Sedan Statskontoret och utredningen lämnade sina förslag har antalet hbtqi-strategiska myndigheter fördubblats och genom handlingsplanen utökas även antalet fokusområden. Det finns därför skäl att inhämta kompletterande underlag avseende frågan om samordning, uppföljning och stöd inom ramen för regeringens arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Närmare om uppdraget

Det finns behov av årlig uppföljning av arbetet inom strategin och handlingsplanen som gör det möjligt att följa utvecklingen inom området i relation till målsättningarna i strategin och handlingsplanen. Uppföljningen bör också syfta till att lyfta goda exempel och identifiera utvecklingsmöjligheter. Ett utpekat ansvar för samordning och uppföljning kan möjliggöra ett ökat erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan de hbtqi-strategiska myndigheterna. Ett långsiktigt uppdrag innebär att det blir möjligt att utveckla ett system för uppföljning baserat på det underlag som myndigheten får från de strategiska myndigheterna.

De strategiska myndigheternas arbete med att integrera ett hbtqi-perspektiv i verksamheten har medfört en efterfrågan på stöd i det arbetet.

En stödande funktion kan antingen utföras av samma aktör som föreslås ansvara för samordning och uppföljning eller av en annan aktör beroende på vad Statskontoret bedömer bäst främjar syftet att skapa en effektiv och ändamålsenlig modell för samordning, uppföljning och stöd inom området.

På regeringens vägnar

Åsa Lindhagen

Marie Ek

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA

Barnombudsmannen

Diskrimineringsombudsmannen

Folkhälsomyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten

Migrationsverket

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Polismyndigheten

Socialstyrelsen

Statens kulturråd

Statens skolverk

5 (5)

Bilaga 2

Fokusområden och myndigheternas arbete

I denna bilaga redovisar Statskontoret regeringens inriktning på arbetet med att säkra att hbtqi-personer har lika rättigheter och möjligheter och den verksamhet som myndigheterna redovisar. Beskrivningen utgår från regeringens strategi och handlingsplan. I strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck anger regeringen ambitionen för arbetet inom strategins respektive fokusområde. I handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter anger regeringen målsättningen för arbetet för respektive fokusområde. Regeringen har också beslutat om särskilda uppdrag till såväl de strategiska myndigheterna som ytterligare myndigheter som bedriver verksamhet inom fokusområdena.

Våld, diskriminering och andra kränkningar – regeringens ambition i strategin och målsättning i handlingsplanen

Regeringens ambition som redovisas i strategin är att minska hbt-personers⁴⁰ utsatthet för våld, diskriminering och andra kränkningar. Hela Sverige ska vara ett tryggt land att leva i oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Ambitionen knyter an till de mål riksdagen fastställt för kriminalpolitiken, rättsväsendet och insatserna mot diskriminering.

Regeringens målsättning som redovisas i handlingsplanen är att hbtqi-personers utsatthet för våld, diskriminering och andra kränkningar ska

---

⁴⁰ Förkortningen hbtqi är ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter samt personer med intersexvariation. Begreppet används i denna rapport i lite olika variationer, vilket beror på hur det är formulerat i källtexterna. I vissa källor används endast hbt, i andra hbtq. Från och med regeringens handlingsplan från 2021 används begreppet hbtqi som förkortning.

upphöra. Ingen ska behöva utstå våld, diskriminering och andra kränkningar, oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Det gäller alla som lever i Sverige, även den som söker asyl eller uppehållstillstånd i Sverige. Alla som söker asyl eller uppehållstillstånd i Sverige ska få en rättssäker och enhetlig prövning, och ett tryggt och likvärdigt bemötande.

Strategiska myndigheter

Diskrimineringsombudsmannen (DO) var den första strategiska myndigheten inom fokusområdet våld, diskriminering och andra kränkningar som regeringen utsåg, 2014. Därefter utsåg regeringen Jämställdhetsmyndigheten och Migrationsverket 2018 samt Polismyndigheten 2020.

I det följande avsnittet beskriver vi hur dessa strategiska myndigheters arbete med hbtqi-frågor är reglerade, hur myndigheternas uppdrag ser ut, och hur de återredovisar sin verksamhet med dessa frågor.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) – reglering och uppdrag

DO utsågs som strategisk myndighet 2014. DO genomför arbetet med regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck inom ramen för myndighetens kärnuppdrag. Det står i myndighetens instruktion att myndigheten har de uppgifter som följer av bland annat diskrimineringslagen (2008:567).⁴¹

DO fick i regleringsbrevet för 2021 ett uppdrag av regeringen när det gäller hbtqi-arbetet. Uppdraget innebär att myndigheten ska lämna en lägesrapport för situationen för intersexpersoner ur ett diskrimineringsperspektiv. I uppdraget ingår även att DO ska ta del av relevant forskning och kunskap inom området och sammanställa det. DO ska redovisa uppdraget till regeringen senast den 1 mars 2022.⁴²

---

⁴¹ Förordning (2008:1401) med instruktion för Diskrimineringsombudsmannen.

⁴² *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Diskrimineringsombudsmannen.*

DO:s redovisning

Inom myndigheten arbetar respektive enheter inom kärnverksamheten med hbtqi-frågor med utgångspunkt från sina ansvarsområden och verksamhetsplaner för arbetet. HR-enheten samordnar DO:s interna arbete med aktiva åtgärder. Aktiva åtgärder är det förebyggande och främjande arbete som arbetsgivare enligt 3 kap. diskrimineringslagen i sin verksamhet ska bedriva för att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Myndigheten har redovisat den verksamhet den genomfört när det gäller hbtqi-området till regeringen i årsredovisningen enligt återredovisningskraven i regleringsbrevet.

Exempel på åtgärder som DO har genomfört är ett webinarium med 120 företrädare för byggbranschen för att presentera och diskutera resultaten i rapporten *Bygg, förebygg och prioritera*. Rapporten beskriver vilka förutsättningar som behövs för att lyckas i det förebyggande arbetet mot trakasserier som bland annat har samband med sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.⁴³

DO har också tagit fram filmer som syftar till att öka kännedomen om diskriminering till olika målgrupper. Ett sådant exempel är en film om hbtq-ungdomars upplevelser i skolan. Filmen är tänkt att fungera som diskussionsunderlag för skolpersonal i deras förebyggande arbete mot diskriminering i skolan.⁴⁴

DO genomförde 2019 tillsyns- och informationsinsatser för att öka arbetsgivares kännedom om aktiva åtgärder som gäller för samtliga diskrimineringsgrunder, bland annat sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.

---

⁴³ Diskrimineringsombudsmannen. (2021). *Aktuellt på DO inför mötet med de hbtqi-strategiska myndigheterna* 2021-03-11.

⁴⁴ Diskrimineringsombudsmannen. (2020). *Årsredovisning 2020*.

DO har också genomfört tillsyn av högskolornas och universitetens arbete med aktiva åtgärder.⁴⁵ Denna insats pågår fortfarande enligt uppgifter från DO i juni 2021.

I årsredovisningen för 2019 gör DO en bedömning av resultatet där myndigheten framhåller att hbtq-organisationerna medverkat i olika arrangemang, vilket har bidragit till att belysa hbtq-perspektivet. Att hbtq-organisationerna deltog i ett par av mötena med nätverket för de strategiska myndigheterna bidrog till att utveckla en samsyn när det gäller vilka områden som behöver prioriteras i arbetet.⁴⁶

I årsredovisningen för 2020 finns också en bedömning av verksamheten. DO har spridit kunskap från de fördjupade analyserna av sitt allmänna tillsynsarbete, vilket enligt DO har lett till att medvetenheten har ökat om vikten av att arbetsgivare har riktlinjer och rutiner för att förhindra trakasserier i arbetslivet som har samband med sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Med riktade informationskampanjer inom skolområdet har DO ökat medvetenheten hos skolpersonal och utbildningsanordnare om betydelsen av att arbeta med aktiva åtgärder. Under året har också myndigheten utvecklat kunskap om vilka strukturer som påverkar livsvillkoren för personer med intersexvariation.

DO har också deltagit i det internationella samarbetet, exempelvis vid en tvådagarskonferens i EU om hbtqi. Vid konferensen framkom bland annat att Sveriges arbete mot diskriminering av hbtq-personer ligger i linje med diskussionerna som fördes på konferensen. Däremot har situationen för personer med intersexvariationer uppmärksammats mer i arbetet på EU-nivå jämfört med arbetet i Sverige.⁴⁷

DO har en samordnare för arbetet med hbtqi-frågor. I samordnarens uppdrag ingår bland annat att samordna DO:s underlag till årsredovisningen och att koordinera de insatser inom området som DO

---

⁴⁵ Diskrimineringsombudsmannen. (2019). *Årsredovisning 2019*.

⁴⁶ Diskrimineringsombudsmannen. (2019). *Årsredovisning 2019*.

⁴⁷ Ibid.

genomför internt eller externt på eget initiativ eller tillsammans med någon eller några av de andra strategiska myndigheterna.⁴⁸

Jämställdhetsmyndigheten – reglering och uppdrag

Av Jämställdhetsmyndighetens instruktion framgår bland annat att myndigheten ska beakta maktordningar baserade på kategorier såsom social bakgrund, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder, när det bidrar till bättre prioriteringar och större träffsäkerhet i utformningen av insatserna och genomförandet av jämställdhetspolitiken.⁴⁹ Jämställdhetsmyndigheten är hbtqi-strategisk myndighet sedan 2018.

Jämställdhetsmyndigheten har inte fått något särskilt uppdrag som enbart omfattar hbtqi-perspektivet. Däremot ingår frågan i ett långsiktigt uppdrag om utbildning och kunskapsstöd till lärare och andra utbildningsansvariga vid universitet och högskolor. Stödet avser bland annat mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, inklusive hbtq-personers utsatthet för våld i nära relationer. Uppdraget ska planeras i samverkan med Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, samt genomföras i samverkan med universitet som till exempel Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet. Jämställdhetsmyndigheten ska hämta in synpunkter från Universitets- och högskolerådet och Socialstyrelsen i samband med genomförandet av uppdraget.⁵⁰

Jämställdhetsmyndighetens redovisning

Jämställdhetsmyndighetens arbete med att främja hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter har utgått från en övergripande handlingsplan

---

⁴⁸ Diskrimineringsombudsmannen. (2020). *DO:s arbete med regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck*.

⁴⁹ 6 § förordning (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten.

⁵⁰ *Regleringsbrev för budgetåret 2020 respektive 2021 avseende Jämställdhetsmyndigheten*.

från 2020. Planen omfattar både jämställdhetsintegrering och det hbtqi-strategiska uppdraget.

Myndigheten har genomfört kompetenshöjande insatser för sin personal, och alla nyanställda går en webbutbildning om lagar, normer, hbtq-begrepp och icke-diskriminerande bemötande som RFSL har tagit fram.

Vid myndigheten bedrivs ett arbete med att analysera och prioritera åtgärder som omfattar fler maktordningar än kön, bland annat sexuell läggning och könsidentitet. Hbtq-perspektivet har därför integrerats i planeringen av flera ordinarie processer. När webbutbildningar om jämställdhet utvecklas har ett hbtq-perspektiv prioriterats. Det innebär att man använder ett språk som inte exkluderar de personer som varken identifierar sig som kvinnor eller män vid analyser utifrån kön i utbildningarna.

Inom uppdraget med att ta fram en modell för erfarenhetsutbyte av jämställdhetsintegrering (JiM+6) har ett hbtq-perspektiv integrerats i frågor som rör analys av kärnverksamhet, målgruppsanalys och problemformulering.

När det gäller uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck har Jämställdhetsmyndigheten vid dialogmöten med organisationer och myndigheter belyst hbtq-personers särskilda utsatthet. I samtliga kampanjer och informationsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck har hbtq-personers situation särskilt lyfts fram.

En intern vägledning för analyser och enkäter har tagits fram som syftar till att stärka hbtq-personers inkludering.⁵¹

Migrationsverket – reglering och uppdrag

Migrationsverket är strategisk myndighet sedan 2018. Uppgiften är inte inskriven i myndighetens instruktion.

---

⁵¹ Jämställdhetsmyndigheten. (2021:9). *Slutredovisning hbtqi-strategisk myndighet*.

Migrationsverket har haft två särskilda regeringsuppdrag som handlar om att säkerställa god kvalitet i myndighetens arbete med asylärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas.

Myndigheten fick det första uppdraget i regleringsbrevet för 2013. I uppdraget ingick att redovisa hur myndigheten arbetar för att säkerställa likformig tillämpning i asylärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas.⁵²

Det andra uppdraget lämnades den 6 juli 2017. Det innebar att myndigheten skulle fortsätta arbetet med att säkerställa hög rättslig kvalitet i asylärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas. Regeringen angav att detta skulle ske genom att stärka myndighetens kompetens, och Migrationsverket tillfördes två miljoner kronor för att genomföra uppdraget. Migrationsverket har också redovisat de insatser som har genomförts med anledning av uppdraget, bland annat att utbilda personalen i hbtq-frågor.⁵³

Sedan Migrationsverket utsågs till strategisk myndighet har inte myndigheten fått några ytterligare uppdrag. Som framgått ovan har regeringen utvidgat fokusområdet genom att frågor kopplade till asyl och uppehållstillstånd för hbtqi-personer omfattas av regeringens prioritering. I handlingsplanen anger regeringen att Migrationsverket bör fortsätta sitt arbete med att säkerställa att det finns förutsättningar för ett långsiktigt arbete för en rättssäker och enhetlig prövning och ett tryggt och likvärdigt bemötande. Men regeringen ställer inga särskilda krav på redovisning av resultatet av de åtgärder som Migrationsverket har vidtagit.

Migrationsverkets redovisning

Migrationsverket har redovisat resultatet av regeringens uppdrag att genomföra insatser för att bevara och stärka kompetensen för hög rättslig kvalitet i ärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas.

---

⁵² *Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Migrationsverket.*

⁵³ Justitiedepartementet. (2017). *Uppdrag att genomföra insatser för att bevara och stärka kompetensen för hög rättslig kvalitet i ärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas.* Dnr Ju2017/05955/EMA.

Arbetet med hbtqi-frågorna utgår från en handlingsplan som myndigheten beslutade 2018. Myndigheten utsåg samma år en samordnare med uppdraget att driva myndighetens arbete inom hbtq-området och svara för löpande kontakter med andra myndigheter och civilsamhället i frågorna. Arbetet bedrivs i en arbetsgrupp med samordnare för könsrelaterat våld, barn, jämställdhet och människohandel.

Migrationsverket bedömer att det finns metoder och arbetssätt för att integrera hbtqi-perspektivet i arbetet. Kompetensutveckling har genomförts av främst personal som arbetar med asylprövning. Med stöd av en extern konsult har två tillståndsenheter hbtq-certifierats. Företrädaren för myndigheten säger att Migrationsverket erbjuder flera utbildningar som anordnas centralt. Samtidigt uppger myndigheten att den fortsätter att utveckla lärande i vardagen så att aktuella frågor regelbundet kan diskuteras inom operativ verksamhet på team- eller enhetsnivå.

Tidigare fanns särskilda hbtq-specialister inom asylprövningen, men sedan årsskiftet 2019–2020 ansvarar de ordinarie beslutsfattarna för kvaliteten i hbtq-ärenden. Handläggningsstöd för personalens arbete har tagits fram.

Trygghetsboenden drivs i Migrationsverkets regi för personer som varit otrygga i sitt ordinarie anläggningsboende. Ett arbete pågår inom myndigheten för att utveckla trygghetsboenden och ordinarie boenden för personer som känner sig otrygga. Alla sökanden ska kunna erbjudas trygga boenden oavsett kön, könsuttryck, sexuell läggning och ålder.⁵⁴

Migrationsverket samarbetar med RFSL och RFSL Ungdom i syfte att inhämta kunskap om målgruppens villkor och behov och informera om myndighetens arbete. Dialogen med dessa organisationer har varit till stor nytta för myndigheten. I slutet av 2020 fick Migrationsverket en rapport av RFSL *Avslagsmotiveringar i hbtqi-asylärenden* samt en rapport från RFSL Ungdom *Jag vill vara fri*. På grundval av rapporterna har myndigheten inlett ett arbete med att analysera och genomföra åtgärder för

---

⁵⁴ Migrationsverket. (2021). *Slutredovisning av Migrationsverkets arbete med uppdraget att vara strategisk myndighet för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter*.

att komma till rätta med identifierade brister i verksamheten enligt uppgifter vid en intervju.

Myndigheten har haft kontakter med Kriminalvården som har hbtq-certifierat vissa delar av HR-verksamheten.

Migrationsverket arbetar också med att utbilda personal inom asyl-prövningsverksamheten i den EU-gemensamma utbildningen Gender, Gender Identity and Sexual Orientation (EASO).⁵⁵

Polismyndigheten – reglering och uppdrag

I juni 2020 fick Polismyndigheten uppdraget att vara strategisk myndighet och därmed främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter i verksamheten. Uppgiften framgår inte av myndighetens instruktion.

Polismyndigheten genomförde ett regeringsuppdrag 2018 som rörde att redovisa vidtagna åtgärder för att bekämpa hatbrott, med särskilt fokus på transpersoner och utsatta EU/EES-medborgare. I redovisningen skulle det framgå hur myndigheten arbetar för att säkerställa ett gott bemötande av transpersoner, i synnerhet transpersoner utsatta för hatbrott.

Redovisningen skulle även innehålla en beskrivning av hur myndigheten planerade att fortsätta utveckla arbetet. Polismyndigheten genomförde alltså det aktuella uppdraget innan myndigheten blev utsedd till strategisk myndighet.

Polismyndighetens redovisning

Polismyndigheten har börjat arbeta med att identifiera de utvecklingsbehov som finns när det gäller att värna hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter. I arbetet ingår att klarlägga vilka verksamheter som har påverkas av hbtq-uppdraget och inom vilka områden det behövs ytterligare insatser.

För att genomföra uppdraget finns en arbetsgrupp som har olika kompetenser när det gäller chefsutveckling, rekrytering och bemanning, arbetsmiljö och hälsa, kultur och likabehandling, samt hatbrott.

---

⁵⁵ Migrationsverket. (2020). *Årsredovisning 2019*.

Myndigheten har ett antal styrdokument för likabehandling och diskrimineringsfrågor, som är viktiga utgångspunkter i arbetet med att främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter.

Polismyndigheten genomför uppdraget utifrån både ett internt och externt perspektiv. Det interna arbetet rör organisationskulturen och arbetsmiljön, vilket innefattar myndighetens arbete med aktiva åtgärder mot diskriminering. Det externa perspektivet gäller bland annat myndighetens brottsförebyggande arbete samt arbetet med utredningar och lagföring.

Myndigheten har haft ett inledande erfarenhetsutbyte med Kriminalvården, som har hbtq-certifierat delar av sin HR-avdelning. Myndigheten har även i det inledande arbetet haft kontakter med RFSL samt med Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet.⁵⁶

Regeringsuppdrag inom fokusområdet till övriga myndigheter

I handlingsplanen redovisas även uppdrag till övriga myndigheter som rör verksamheter inom fokusområdet. (För uppdrag till övriga strategiska myndigheter, se Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, och Socialstyrelsen).

Forum för levande historia ska enligt regeringens handlingsplan fortsätta med sitt uppdrag att ta fram och genomföra kompetensutvecklingsinsatser för offentligt anställda om likvärdigt bemötande oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått ett uppdrag om att utreda möjligheterna att komplettera bakgrundsinformation i den nationella trygghetsundersökningen (NTU) i syfte att inhämta uppgifter om hbtqi-personers utsatthet för brott, upplevd trygghet och förtroende för rättsväsendet.

---

⁵⁶ Polismyndigheten. (2021). *Polismyndigheten som strategisk myndighet för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter Delredovisning regeringsuppdrag*.

Unga hbtqi-personer – regeringens ambition i strategin och målsättning i handlingsplanen

Regeringens ambition i strategin är att unga hbt-personer ska ha verklig tillgång till välfärd och inflytande och ges möjligheter till självständighet och oberoende utan att begränsas av stereotypa könsroller, tvång eller förtryck som minskar individens handlingsutrymme.

Regeringens målsättning i handlingsplanen är att alla unga, inkluderat unga hbtqi-personer, ska respekteras och ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen utan att begränsas av stereotypa könsroller, tvång eller förtryck som minskar individens handlingsutrymme.

Strategiska myndigheter

Strategiska myndigheter inom fokusområdet är Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF (strategisk myndighet 2014), Skolverket (strategisk myndighet 2018) och Barnombudsmannen (strategisk myndighet 2020).

MUCF – reglering och uppdrag

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, ska främja ungdomars lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck i verksamheten enligt sin instruktion. Myndigheten ska även motverka diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.⁵⁷

MUCF utsågs till strategisk myndighet 2014. Det är den myndighet som har fått flest särskilda uppdrag utöver uppdraget att vara strategisk myndighet. Myndigheten har sedan 2014 haft ett årligt återkommande uppdrag att i samråd med Skolverket genomföra insatser för att skapa en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbt-personer. Ett annat

---

⁵⁷ 10 § förordning (2018:1425) med instruktion för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

återkommande uppdrag sedan 2019 är att myndigheten ska arbeta med att stärka förutsättningarna för att skapa mötesplatser för unga hbtqi-personer.

Nedan redovisas övriga uppdrag från regleringsbrev till myndigheten respektive år under perioden 2014–2021.⁵⁸

- Utbildningsinsatser för personal som arbetar inom fritidsverksamheter för unga i syfte att öka personalgruppernas kompetens att skapa öppna och fördomsfria miljöer för unga hbt-personer (2014).
- Tematisk analys om unga kvinnors och mäns fritid och organisering inom detta område. I analysen och kartläggningen ingår bland annat unga hbt-personer. Arbetet skulle genomgående ha ett jämställdhetsperspektiv (2014 och 2015).
- Utarbeta en strategi för myndighetens arbete med att verka för att ungdomsperspektivet integreras i relevanta myndigheters verksamheter, och med att bidra till bättre samverkan och samordning av statliga insatser som riktas till ungdomar. Unga hbtqi-personer skulle omfattas av uppdraget (2014).
- Genomföra en tematisk analys om ungas sexuella och reproduktiva rättigheter. Analysen utgår från målet för ungdomspolitiken och den skulle genomgående ha ett jämställdhetsperspektiv. MUCF skulle också särskilt belysa frågor om mänskliga rättigheter och antidiskriminering. Analysen skulle omfatta bland annat unga hbtqi-personer, unga med funktionsnedsättning, unga nyanlända, och ungdomar som bor i socioekonomiskt utsatta områden. MUCF skulle samråda med relevanta myndigheter, som Sveriges kommuner och landsting, SKL (det vill säga nuvarande Sveriges kommuner och regioner, SKR) och relevanta organisationer inom det civila samhället (2015).
- Kartläggning av unga hbtqi-personers utsatthet för omvändelseterapi (2020–2021).

Utöver de ovan nämnda uppdragen svarar MUCF för att fördela statsbidrag till hbtqi-organisationer enligt bland annat förordningen (2008:349) om statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

MUCF:s redovisning

Myndigheten har genomfört flera åtgärder som ofta har baserats på regeringsuppdrag. I åiterrapporteringen till regeringen från 2018 lyfter myndigheten fram flera exempel på åtgärder:

- Internt stöd till myndighetens ledning, chefer, projektledare och övriga medarbetare samt kompetensutveckling av personalen.
- Utbildningsinsatser till personer som möter nyanlända (regeringsuppdrag).
- Jämställdhet och hbtqi-rättigheter för nyanlända tillsammans med RFSL Ungdom (EU-projekt).
- Framtagande av metodmaterial till tjänstemän och personal inom fritidssektorn om mötesplatser för homosexuella ungdomar och unga transpersoner genomfördes 2010 (regeringsuppdrag).
- Egeninitierad uppdatering av ovanstående metodmaterial.
- Litteraturöversikt om unga hbtqi-personers etablering på arbetsmarknaden har tagits fram, och seminarier med mera har genomförts på grundval av översikten.
- Utbildningsdagar för en tryggare skolmiljö för hbtqi-personer har genomförts (regeringsuppdrag).
- Kommunikationsinsatser som främst har riktats mot skolpersonal men även andra yrkesgrupper som möter unga hbtqi-personer.⁵⁹

Personer Statskontoret intervjuat vid myndigheten har sagt att arbetet med att integrera ett hbtq-perspektiv har genomförts i all verksamhet där detta är relevant. Utgångspunkten för arbetet har varit en gemensam plan för hbtqi- och jämställdhetsintegrering. MUCF anser att det har fungerat bra

---

⁵⁹ MUCF. (2018). *Insatser för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.*

att gemensamt integrera perspektiven. Det finns stödmaterial som har använts för detta.

Ett hbtq-perspektiv ska enligt de interna direktiven säkerställas i såväl planering som genomförande och uppföljning av myndighetens verksamhet. Detta innebär bland annat att medarbetare och chefer beskriver på vilka sätt myndigheten i sina uppdrag och verksamhetsområden ska ta hänsyn till och främja hbtq-perspektivet. Det ingår också att hbtq-perspektivet ska lyftas i samband med att ny kunskap tas fram, vid remissbehandling och vid utformning av utbildningar och konferenser.

En struktur för det interna arbetet med flera aktiviteter och rutiner beslutades 2017 och den har delvis införts inom myndigheten. Myndigheten beslutade att den skulle vara genomförd full ut när myndighetens omlokalisering till Växjö var genomförd 2019. Omlokaliseringen har varit en utmaning för myndigheten, eftersom 90 procent av personalen är nyanställd.

Myndigheten har tagit fram en plan för arbetet med myndighetens hbtqi-arbete. Målbilden är att MUCF år 2022 är Sveriges mest framgångsrika myndighet på att integrera ett hbtq-perspektiv i verksamheten, och att myndigheten är en förebild för andra myndigheter i att genomföra effektiva insatser för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter oavsett könsidentitet eller sexuell läggning.

Myndigheten har en anställd hbtqi-samordnare som bland annat svarar för internt stöd till myndighetens ledning, chefer, projektledare och övriga medarbetare.

Skolverket – reglering och uppdrag

Skolverk utsågs till strategisk myndighet för hbtq-personers lika rättigheter 2018. Uppgiften står inte i myndighetens instruktion. Sedan regeringen fastställde strategin har inte Skolverket haft särskilda regeringsuppdrag som enbart har riktats till myndigheten. Däremot har Skolverket ingått som en samrådspart i uppdrag till MUCF.

Men Skolverket har tidigare genomfört uppdrag där hbtq-frågor har ingått. Ett uppdrag under perioden 2011–2014 avsåg att stärka skolans värdegrund och arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

(U2011/567/S). Inom uppdraget skulle Skolverket erbjuda fortbildning om diskriminering och kränkande behandling där bland annat situationen för unga hbt-personer särskilt skulle behandlas.

Skolverkets redovisning

Inom Skolverket pågår ett arbete att ta fram en strategi och en handlingsplan som innefattar arbete med hbtq-frågor i myndigheten. Viktiga delar av en sådan strategi är tydliga ställningstaganden om kommunikation, egeninitierade insatser och att synliggöra hbtq-frågor i produkter, kommunikation och utvecklingsinsatser. Skolverket uppger att man har ökat ambitionsnivån inom området och stödjer målgruppen inom hbtqi-området. Styrning, uppföljning och kompetensutveckling internt kommer också att vara viktiga delar.

Skolverket har en anställd hbtqi-samordnare.

Barnombudsmannen (BO) – reglering och uppdrag

Av BO:s instruktion framgår att myndigheten ska, utifrån sin ombudsmannaroll, belysa levnadsvillkor för flickor respektive pojkar och för barn som definierar sig på andra sätt. Barnombudsmannen ska förmedla och föra en dialog om slutsatser och iakttagelser med de myndigheter och huvudmän som är berörda.⁶⁰

BO är sedan 2020 strategisk myndighet med uppdrag att i sin verksamhet främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter.

Regeringen har gett BO uppdrag enligt följande:

BO ska enligt ett uppdrag från regeringen fortsätta med att inhämta erfarenheter från barn och unga om frågor som rör könsidentitet och om intersexvariationer. Erfarenheterna ska samlas och spridas så att de kan utgöra ett stöd för anhöriga och för barn och unga med transerfarenheter. (2020).⁶¹

---

⁶⁰ 1 § Förordning (2007:1021) med instruktion för Barnombudsmannen.

⁶¹ *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Barnombudsmannen.*

BO ska i ett annat uppdrag undersöka vilka utvecklingsbehov och insatser som behövs för att göra skolan till en mer trygg och inkluderande plats för unga transpersoner och icke-binära. I uppdraget ska BO särskilt ta hänsyn till vad som framkommit inom ramen för uppdraget att inhämta erfarenheter från barn och unga om frågor som rör könsidentitet och om intersexvariationer (2021).⁶²

Barnombudsmannens redovisning

Barnombudsmannen redovisar att arbetet som hbtqi-strategisk myndighet behöver integreras i myndighetens ordinarie verksamhet och processer för att arbetet ska kunna genomföras långsiktigt och strategiskt. Arbetet genomförs både utifrån ett internt och externt perspektiv. Det interna arbetet omfattar exempelvis arbetsmiljöfrågor. Det externa gäller framför allt myndighetens uppdrag att företräda barns och ungas rättigheter och intressen utifrån barnkonventionen.

En samordnare som arbetar 30 procent med uppdraget har utsetts och en arbetsgrupp har etablerats inom myndigheten.

BO har inlett ett arbete med att se över interna styrdokument och den externa kommunikationen. Hbtqi-arbetet har integrerats i myndighetens strategiska mål. Det finns för närvarande fem strategiska mål som är kopplade till hbtqi-arbetet. I arbetet ingår även mål och aktiviteter för att utveckla projektplaneringen, remissvar och de delar som rör myndighetens verksamhet som sakkunniga.

Myndigheten har också inlett ett arbete med särskilda kommunikationsinsatser. En översyn genomförs av hur språket används och hur barn och unga som tillhör hbtqi-gruppen gestaltas.

BO har genomfört en grundläggande utbildning för all personal. Det finns också ytterligare behov av att höja kompetensen när det gäller metodstöd och interna riktlinjer, och det finns också ett behov av att utveckla kunskap om yngre hbtqi-personer och att genomföra undersökningar eftersom gruppen är liten.

---

⁶² *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende avseende Barnombudsmannen.*

Hälsa, vård och sociala tjänster – regeringens ambition i strategin och målsättning i handlingsplanen

Regeringens ambition i strategin är att hbt-personer ska ha lika förutsättningar och möjligheter som heterosexuella och cispersoner att uppnå en god hälsa. Regeringens ambition är också att skapa en mer jämlik vård och social omsorg.

Regeringens målsättning i handlingsplanen är att hbtqi-personer ska ha lika förutsättningar och möjligheter som heterosexuella och cispersoner att uppnå en god hälsa och få en jämlik vård och social omsorg.

Strategiska myndigheter

Regeringen har utsett Folkhälsomyndigheten (år 2014) och Socialstyrelsen (år 2014) till strategiska myndigheter.

Folkhälsomyndigheten – reglering och uppdrag

Av Folkhälsomyndighetens instruktion framgår att myndigheten inom sitt verksamhetsområde ska främja jämställdhet samt ha ett samlat ansvar för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.⁶³

Folkhälsomyndighetens uppdrag har bland annat avsett hälsa och hälsans bestämningsfaktorer för hbtqi-personer. Myndighetens föregångare Statens folkhälsoinstitut hade redan 2005 ett regeringsuppdrag att redovisa hälsosituationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner.⁶⁴

Regeringen har angett Folkhälsomyndighetens uppdrag inom hbtqi-området inom ramen för de uppgifter som ska genomföras i Folkhälsomyndighetens egenskap av strategisk myndighet. I regleringsbrevet för 2017 gav regeringen Folkhälsomyndigheten i uppdrag, att utifrån uppgiften att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, redovisa resultatet av

---

⁶³ 5 § förordning (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten.

⁶⁴ *Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Statens folkhälsoinstitut.*

genomförda insatser och av samverkan med DO, MUCF, Kulturrådet och Socialstyrelsen och organisationer som företräder hbtq-personers rättigheter.

Enligt regleringsbrevet skulle Folkhälsomyndigheten också särskilt redovisa kunskaps- och medvetandehöjande insatser som gäller hbtq-personers livssituation och hälsa, och hur frågor om unga transpersoners psykiska hälsa kan lyftas fram inom ramen för myndighetens övriga uppdrag kring psykisk hälsa.⁶⁵

För närvarande har Folkhälsomyndigheten och MUCF ett gemensamt uppdrag att genomföra en kartläggning av ungdomars upplevda psykiska hälsa och ohälsa. Syftet med uppdraget är att öka kunskapen om hur ungdomar uppfattar sin psykiska hälsa. Det gäller både det psykiska välbefinnandet och psykiska besvär, vilka orsaker som upplevs ligga bakom eventuella psykiska besvär och vilka sätt som ungdomar själva använder för att hantera dessa.

I Folkhälsomyndighetens uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för att minska stigma kopplat till psykisk ohälsa och självmord (suicid) ingår hbtqi-personer som en viktig målgrupp. Dessutom har myndigheten ett uppdrag att tillsammans med Socialstyrelsen och i nära samverkan med cirka 22 andra myndigheter lämna underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention. I arbetet ska särskild hänsyn tas till de grupper som löper störst risk att utveckla psykisk ohälsa eller att begå självmord, till exempel hbtqi-personer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2023.

Folkhälsomyndighetens redovisning

Folkhälsomyndigheten redovisade resultatet av de ovannämnda regeringsuppdragen från 2016 och 2017 i ett särskilt underlag som lämnades till regeringen 2018.

Inledningsvis nämner Folkhälsomyndigheten att det är en utmaning att renodla myndighetens arbete när det gäller hbtq-personers hälsa. Inom

---

⁶⁵ *Regleringsbrev för budgetåret 2016 respektive 2017 avseende Folkhälsomyndigheten.*

flera uppdrag är hbtq-personers hälsa en integrerad del av den ordinarie verksamheten, och därmed är det svårt att urskilja denna del i förhållande till det samlade resultatet. Ett sådant exempel är myndighetens uppdrag med att förhindra spridning av hiv och andra sexuellt överförbara infektioner, där män som har sex med män är en primär målgrupp. Denna grupp överlappar delvis med hbtq-gruppen, vilket gör att många av de hiv-preventiva insatserna också når hbtq-personer, och arbetet ingår i återredovisningen för andra uppdrag. Enligt en intervju Statskontoret gjort med företrädare för Folkhälsomyndigheten gäller detta förhållande fortfarande.

Inom ramen för strategiarbetet har Folkhälsomyndigheten under perioden 2014–2017 tagit fram fyra rapporter som ger kunskapsunderlag om hbtq-personers hälsosituation.

1. *Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer* som publicerades 2014. Rapporten beskriver utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer i jämförelse med heterosexuella personer under perioden 2005–2012. Den är baserad på resultat från den nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor (HLV).
2. *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner* som publicerades 2015. Rapporten beskriver hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland transpersoner i Sverige.
3. *Rätten till hälsa – hur normer och strukturer inverkar på transpersoners upplevelser av sexuell hälsa* som publicerades 2016.
4. *Metoder för att främja en god hälsa bland hbtq-personer – resultat från en kartläggande litteraturöversikt* som publicerades 2018. Rapporten beskriver kunskapsläget kring metoder för att främja en god hälsa och förebygga ohälsa bland hbtq-personer.

Folkhälsomyndigheten har också redovisat att man har deltagit i Skolverkets konferenser om sex- och samlevnadsundervisning för nyanlända elever.⁶⁶

Myndigheten redovisade 2018 uppdraget om hur unga transpersoners psykiska hälsa kan lyftas fram inom ramen för myndighetens övriga uppdrag om psykisk hälsa.

Under 2020 har kunskapsunderlag i form av rapporten *SRH bland hbt-personer* tagits fram. Folkhälsomyndigheten har fört in hbtq-perspektiv i befolkningsundersökningen om sexuell och reproduktiv hälsa.⁶⁷ Likaså har myndigheten tagit fram en rapport om psykisk ohälsa, suicidalitet och självskador bland unga transpersoner.⁶⁸

Enligt myndigheten har hbtqi-perspektivet integrerats i myndighetens verksamhet i relevanta delar och arbetet har ett starkt stöd hos ledningen.

Arbetet med att integrera hbtq-perspektivet i verksamheten fortsätter inom myndigheten. Folkhälsomyndigheten har fastställt mål för arbetet med hbtq-integrering inom verksamheten och det pågår arbete med att ta fram en handlingsplan för arbetet med hbtqi- och jämställdhetsintegrering för åren 2022–2025.

Det finns en intern hbtq-grupp med syfte att bidra till myndighetens arbete på området. Gruppen har funnits i många år och den nämns i myndighetens återredovisning till regeringen 2018. Folkhälsomyndigheten har en hbtqi-samordnare som arbetar 70 procent av en heltid med frågan, men denne har stöd i arbetet av övriga personer inom myndigheten.

Socialstyrelsen – reglering och uppdrag

Av myndighetens instruktion framgår att Socialstyrelsen inom sitt verksamhetsområde ska främja jämställdhet samt ha ett samlat ansvar för

---

⁶⁶ Folkhälsomyndigheten. (2018). *Insatser för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.*

⁶⁷ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2020.*

⁶⁸ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Psykisk ohälsa, suicidalitet och självskada bland unga transpersoner.*

att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.⁶⁹

Socialstyrelsen är strategisk myndighet sedan 2014. Myndigheten har också haft särskilda uppdrag som rör hbtqi-personer. Uppdragen har avsett att redovisa hur frågor som rör unga transpersoners psykiska hälsa kan lyftas fram inom ramen för myndighetens övriga uppdrag kring psykisk hälsa (2017).⁷⁰ Likaså har regeringen angett att Socialstyrelsen ska redovisa en bedömning av effekter av de medel som fördelas enligt förordningen om statsbidrag till kommuner och landsting för att öka kunskapen om homosexuella, bisexuella och transpersoners situation (2017).⁷¹

Myndigheten har haft ett uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd för socialtjänsten om hbtq-frågor och sprida resultatet om detta stöd. Stödet skulle bygga på den förstudie som genomförts och syftar till att skapa förutsättningar för ett bättre bemötande för hbtq-personer.⁷²

Socialstyrelsen har också haft ett uppdrag som har sträckt sig över flera år som omfattar att kartlägga vilka verksamheter inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården som har behov av kompetensutvecklingsinsatser för att bättre identifiera behoven hos kvinnor och män i prostitution och deras behov av skydd och stöd. I uppdraget ingick hbtq-personer som köper och säljer sexuella tjänster. Uppdragen lämnades i regleringsbrev till Socialstyrelsen 2015, 2016 och 2018. Socialstyrelsen skulle samråda med Jämställdhetsmyndigheten vid genomförande av uppdraget 2018.

Över tid har Socialstyrelsen haft ett uppdrag att stödja de organisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamhet riktad till hbtq-personer som utsatts för våld i en nära relation, ett uppdrag Socialstyrelsen fortfarande har. Därutöver fördelar myndigheten statsbidrag till kommuner och regioner för att öka kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation.

---

⁶⁹ 2 § förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.

⁷⁰ *Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Socialstyrelsen.*

⁷¹ Ibid.

⁷² *Regleringsbrev för budgetåret 2016 respektive 2017 avseende Socialstyrelsen*

Socialstyrelsens redovisning

Socialstyrelsen har bedrivit ett arbete att integrera hbtq-perspektivet i alla arbetsprocesser och i rapporter, produkter och kommunikation. Det görs bland annat genom att rapporterna har ett inkluderande språkbruk och terminologi, och att inkluderande bildspråk används i den interna och den externa kommunikationen. En intern utbildning i hbtq-kunskap för 500 medarbetare och styrelsen har genomförts.⁷³

Myndigheten har arbetat med att integrera unga transpersoner i frågor om psykisk ohälsa genom att identifiera relevanta verksamheter och satsa på ökad kunskap hos medarbetare.⁷⁴

Socialstyrelsen har tagit fram olika typer av kunskapsunderlag. Ett sådant exempel är rapporten *Psykisk ohälsa bland personer i samkönade äktenskap*, vilken presenterar en studie som beskriver och analyserar den psykiska ohälsan bland hbtq-personer. Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram en utbildning om att synliggöra normer i socialtjänsten- med ett hbtq-perspektiv.⁷⁵

Socialstyrelsen har en rutin som omfattar samordningen av bland annat hbtqi-arbetet. Det innebär bland annat löpande omvärldsbevakning inom området, skapa överblick av pågående aktiviteter på området inom Socialstyrelsen, delta i verksamhetsplaneringen samt vid behov hjälpa till att följa upp området, och ansvara för att interna nätverk bildas för att underlätta kommunikation och samverkan. Myndigheten har en anställd samordnare som i dagsläget arbetar cirka 50 procent med hbtqi-frågor.

Kulturområdet – regeringens ambition i strategin och målsättning i handlingsplanen

Regeringens ambition i strategin är att främja kulturområdets goda möjligheter att bidra till ökad mångfald och öppenhet genom att synlig-

---

⁷³ Socialstyrelsen. (2019). *Årsredovisning 2019*.

⁷⁴ Socialstyrelsen. (2017). *Årsredovisning 2017*.

⁷⁵ Socialstyrelsen. (2018). *Årsredovisning 2018*.

göra och utmana normer som begränsar människor, till exempel när det gäller sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Regeringens målsättning i handlingsplanen är att främja kulturområdets goda möjligheter att bidra till ökad mångfald och öppenhet. Hbtqi-personer ska kunna ta del av och bidra till kulturens utveckling.

Strategisk myndighet

Regeringen har utsett Statens kulturråd till strategisk myndighet (2014).

Kulturrådet – reglering och uppdrag

Statens kulturråd ska enligt sin instruktion ha ett samlat ansvar för att inom sitt verksamhetsområde främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.⁷⁶

Enligt regleringsbrev för 2021 ska Statens kulturråd i egenskap av strategisk myndighet för hbtqi-personers lika rättigheter integrera ett hbtqi-perspektiv i ordinarie verksamhet. Insatser ska vid behov koordineras och genomföras tillsammans med övriga strategiska myndigheter.

I 2016 års regleringsbrev fick Kulturrådet ett uppdrag att redovisa hur de verkat för att lyfta fram hbtqi-perspektivet i bidragsgivningen och i verksamheten i övrigt.

Kulturrådets redovisning

Kulturrådet har på olika sätt arbetat med att främja hbtqi-perspektivet i verksamheten, vilket definieras som att ta hänsyn till och lyfta fram homosexuellas och bisexuellas, transpersoners och queeras lika rättigheter och möjligheter att delta i, ha inflytande över och vara delaktiga i kulturlivet. Ansatsen för Kulturrådets arbete som strategisk myndighet har varit bred, och inbegripit externa och interna insatser.

Enligt myndighetens årsredovisning för 2016 uppger myndigheten att uppdraget att vara strategisk myndighet inom kulturområdet har fått

---

⁷⁶ 3 § pkt 9 förordningen (2012:515) med instruktion för Statens kulturråd.

genomslag både i det interna arbetet och i det externa främjandet och i bidragsgivningen.

Kulturrådet har medverkat i att arrangera två större konferenser. Den ena konferensen genomfördes 2015 i samverkan med Riksutställningar, Scenkonstmuseet, Historiska museet och Sjöhistoriska museet. Temat var hur hbtq-frågorna kan göras synliga inom kulturområdet. Folkhälso-myndigheten, MUCF och RFSL Ungdom höll presentationer vid konferensen. Den andra genomfördes 2017 tillsammans med de övriga strategiska myndigheter. Temat var inkluderande ledarskap i praktiken. Konferensen riktades till cirka 300 chefer och strateger inom offentlig och privat sektor.

Också i de regionala dialogerna inom ramen för kultursamverkans-modellen har Kulturrådet uppmärksammat frågor som rör sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck samt hur hbtq- och rättighetsperspektiv beskrivs i nya regionala kulturplaner. Kulturrådet har informerat om hbtq-uppdraget vid flera konferenser för personal och politiker på regional nivå samt deltagit på Pride-festivaler, bland annat i Göteborg och Stockholm.

Myndigheten stödjer kultursektorn genom att sprida exempel om projekt och artiklar om hur kulturverksamheter arbetar i frågan. Kulturrådet sprider information via hemsidan, sociala medier och länkar till relevanta aktörer. Exempelvis har Kulturrådet gett ut en katalog med barn-och ungdomsböcker, där ett mångfalds- och hbtq-perspektiv ingår, genom att presentera böcker och upphovspersoner som berör dessa frågor på olika sätt. En annan publikation som Kulturrådet tagit fram är *Queer kultur* som lyfter fram kulturverksamheter som arbetar med queera uttryck och hbtq-frågor.

Kulturrådet har genomfört flera utbildningar i hbtq-kunskap för all personal. Enligt myndighetens bedömning i sin årsredovisning för 2019 är det en betydelsefull del i att integrera ett hbtq-perspektiv i verksamheten att säkerställa att medarbetarna har kunskap inom området, vilket den interna utbildningen har bidragit till.

Privat och familjeliv – regeringens ambition i strategin och målsättning i handlingsplanen

Regeringens ambition är att värna rätten till integritet och frihet för den egna personen och familjen. Det ska gälla oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Regeringens målsättning är att rätten till privatliv ska respekteras fullt ut. Det innefattar att säkerställa rätten till personlig integritet och familjeliv. Det ska gälla oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Strategisk myndighet

Regeringen utsåg i mars 2021 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) till strategisk myndighet. Uppgiften framgår inte av instruktionen och myndigheten har inte fått några särskilda uppdrag av regeringen.

Regeringsuppdrag inom fokusområdet till övriga myndigheter

SCB har haft regeringens uppdrag att ta fram ett stödmaterial för hur offentliga aktörer kan inkludera binära och ickebinära transpersoner i undersökningar.

Civila samhället – regeringens ambition i strategin och målsättning i handlingsplanen

Regeringens ambition i strategin är att stärka förutsättningarna för organisationer som företräder hbt-personer att främja lika rättigheter och möjligheter.

Regeringens målsättning i handlingsplanen är att stärka förutsättningarna för det civila samhällets organisationer att främja hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Ingen strategisk myndighet har utsetts för detta fokusområde. Regeringen följer fokusområdet.

Äldre hbtqi-personer – regeringens målsättning i handlingsplanen

Äldre hbtqi-personer är nytt som fokusområde sedan 2021. Regeringens målsättning i handlingsplanen är att äldre hbtqi-personer ska kunna leva öppet och kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, att de ska bemötas med respekt, och erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg.

Strategisk myndighet

Regeringen utsåg Socialstyrelsen till strategisk myndighet i samband med att handlingsplanen fastställdes. Regeringen har inte beslutat om några särskilda uppdrag om äldre hbtqi-personer.

Arbetsliv – regeringens målsättning i handlingsplanen

Regeringens målsättning i handlingsplanen är goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Fokusområdet är nytt sedan 2021. Regeringen har ännu inte utsett någon strategisk myndighet. Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) har sedan 2020 ett regeringsuppdrag att inhämta och sammanställa kunskap om hbtq-personers organisatoriska och sociala arbetsmiljö.